L N B

LATVIJAS NACIONĀLĀ BIBLIOTĒKA

APSTIPRINU
Direktore D. Baltiņa
2026. gada 30. jūnijā

Latvijas Nacionālās bibliotēkas darbības publiskais pārskats

2025. gads

Latvijas Nacionālā bibliotēka

2026

SATURA RĀDĪTĀJS

LIETOTIE SAĪSINĀJUMI 3
1. PAMATINFORMĀCIJA 5
1.1. IESTĀDES JURIDISKAIS STATUSS, POLITIKAS JOMAS UN FUNKCIJAS, PAR KURĀM IESTĀDE IR ATBILDĪGA 5
1.2. GALVENIE DARBĪBAS VIRZIENI, MĒRĶI UN UZDEVUMI 6
LNB PRIORITĀRIE DARBĪBAS VIRZIENI UN MĒRĶI: 9
1.3. GALVENIE UZDEVUMI 2025. GADĀ 10
2. FINANŠU RESURSI UN IESTĀDES DARBĪBAS REZULTĀTI 10
2.1. VALSTS BUDŽETA FINANSĒJUMS UN TĀ IZLIETOJUMS 10
2.2. ĪSTENOTĀS BUDŽETA PROGRAMMAS UN APAKŠPROGRAMMAS 11
2.3. ES UN CITU ĀRVALSTU FONDU UN PROGRAMMU FINANSĒTIE PROJEKTI 13
2.4. SAŅEMTIE ZIEDOJUMI UN DĀVINĀJUMI, TO IZLIETOJUMS 13
2.5. DARBĪBAS VIRZIENI UN SASNIEGTIE REZULTĀTI 2025. GADĀ 13
LNB DARBĪBAS NOZĪMĪGĀKIE RĀDĪTĀJI 16
2.5.1. DARBĪBAS VIRZIENS – KRĀJUMS 17
2.5.2. DARBĪBAS VIRZIENS – PAKALPOJUMI 20
2.5.3. DARBĪBAS VIRZIENS – KULTŪRVIETA 23
2.5.4. Darbības virziens – SADARBĪBA 27
2.5.5. LNB DARBĪBAS STRATĒĢIJAS PRIORITĀTE – CILVĒKI 34
2.5.6. LNB DARBĪBAS STRATĒĢIJAS PRIORITĀTE – PROCESI 34
2.5.7. LNB DARBĪBAS STRATĒĢIJAS PRIORITĀTE – VIDE 35
NOVĒRTĒJUMS PAR STRATĒĢIJAS IEVIEŠANU 36
2.6. LNB ZINĀTNISKĀ DARBĪBA UN VEIKTIE PĒTĪJUMI 39
2.7. DATU CENTRA UN MĀKOŅDATOŠANAS PAKALPOJUMI 42
2.8. PAKALPOJUMI 42
2.9. UZLABOJUMI LNB VADĪBĀ UN ORGANIZĀCIJĀ 46
3. PERSONĀLS 46
4. KOMUNIKĀCIJA AR SABIEDRĪBU 47
5. PLĀNOTIE PASĀKUMI 2026. GADĀ 48

LIETOTIE SAĪSINĀJUMI

Saīsinājums	Apraksts
AKKA/LAA	Autortiesību un komunicēšanās konsultāciju aģentūra / Latvijas Autoru apvienība
AsiaRes	Baltijas Austrumāzijas pētniecības centra bibliotēka
ANM	Atveseļošanas un noturības mehānisms
ANO	Apvienoto Nāciju organizācija
APLIS	Autortiesību pārvaldības un licencēšanas sistēma
ATS	Atsauces datu sistēma
BLC	Bērnu literatūras centrs
BiblioCon	BiblioCon ir starptautisks bibliotēku profesionāļiem veltīts kongress. Jaunais nosaukums BiblioCon aizstāj iepriekšējo – *Bibliothekartag* (Bibliotekāru dienas).
CERS	Latvijas kultūras ekosistēma kā resurss valsts izturētspējai un ilgtspējai
CIREN	*Civilian Resilience Nordic* (Ziemeļvalstu civilās noturības organizācija)
DEP	Digitalizācija pēc pieprasījuma bibliotēkām
DHELI	Atvērtas un FAIR principiem atbilstīgas digitālo humanitāro zinātņu ekosistēmas attīstība Latvijā
DOM	Digitālo objektu pārvaldības sistēma (*Digital object management*)
ERASMUS+	ES programma izglītības, apmācības, jaunatnes un sporta atbalstam Eiropā
ERAF	Eiropas Reģionālās attīstības fonds
ES	Eiropas Savienība
ESF	Eiropas Sociālais fonds
Europeana	Eiropas digitālā bibliotēka
FAIR	atrodami, pieejami, savietojami un atkalizmantojami dati (*findable, accessible, interoperable, reusable*)
FLPP	Fundamentālo un lietišķo pētījumu projekti
IFLA	*The International Federation of Library Associations and Institutions* (Starptautiskā bibliotēku asociāciju un institūciju federācija)
IKT	informācijas un komunikācijas tehnoloģijas
INTERREG	Eiropas Strukturālo un investīciju fondu mērķis "Eiropas teritoriālā sadarbība"
ISBN	*International Standard Book Number* (starptautiskais grāmatu standartnumurs)
ISMN	*International Standard Music Number* (starptautiskais nošizdevumu standartnumurs)
ISO	Starptautiskā standartizācijas organizācija
ISSN	*International Standard Serial Number* (starptautiskais seriālizdevumu standartnumurs)
IZM	Izglītības un zinātnes ministrija
KISC	Kultūras informācijas sistēmu centrs
KM	Kultūras ministrija
LNB	Latvijas Nacionālā bibliotēka
LR	Latvijas Republika
LTV	Latvijas Televīzija
LU	Latvijas Universitāte
LU LFMI	Latvijas Universitātes Literatūras, folkloras un mākslas institūts
MARC	Machine - Readable Cataloguing (kataloga ierakstu veidošanas standarts)
NEDLIB	*Networked European Deposit Library* (Tīklveida Eiropas depozītbibliotēka) Eiropas nacionālo bibliotēku kopprojekts, kura mērķis bija izstrādāt vienotu sistēmu digitālo publikāciju ilgtermiņa saglabāšanai un pieejamībai.
NORDPLUS	Ziemeļvalstu Ministru padomes programma
NOVEL	Naratīvs, forma un balss: literatūras iesakņotība kultūrā un sabiedrībā

RDA	*Resource Description and Access* (aprakstošo metadatu standarts)
RunA	Rainis un Aspazija – saistīto datu kolekcija runa.lnb.lv
SBA	Starpbibliotēku abonements
SKDS	Tirgus un sabiedriskās domas pētījumu centrs
SSBA	Starptautiskais starpbibliotēku abonements
UDK	*Universal Decimal Classification* (bibliogrāfiskā klasifikācijas sistēma)
UNESCO	Apvienoto Nāciju Izglītības, Zinātnes un Kultūras organizācija
VKKF	Valsts Kultūrkapitāla fonds
VPP	Latvijas Zinātnes padomes valsts pētījumu programma
YALSA	Jauniešu bibliotēkas pakalpojumu asociācija

1. PAMATINFORMĀCIJA

1.1. IESTĀDES JURIDISKAIS STATUSS, POLITIKAS JOMAS UN FUNKCIJAS, PAR KURĀM IESTĀDE IR ATBILDĪGA

Latvijas Nacionālā bibliotēka ir tiešās pārvaldības organizācija, kas atrodas Kultūras ministrijas (KM) pārraudzībā un darbojas saskaņā ar likumu "Par Latvijas Nacionālo bibliotēku", 2006. gada 30. maija Ministru kabineta noteikumiem Nr.436 "Latvijas Nacionālās bibliotēkas nolikums" un citiem Latvijas Republikas normatīvajiem aktiem.

Saskaņā ar "Obligāto eksemplāru likumu" LNB ir tiesības un pienākums saņemt un saglabāt visus Latvijas iespieddarbus, nekonvencionālo literatūru, elektroniskos izdevumus un tiešsaistes publikācijas. Atbilstoši Obligāto eksemplāru likumam LNB glabā 2 eksemplārus no visiem Latvijā izdotajiem iespieddarbiem, nekonvenciānālas literatūras.

LNB ir pētniecības iestādes statuss un tā ir iekļauta valsts zinātnisko institūciju reģistrā. Saskaņā ar likumu par LNB, bibliotēka veic zinātniskās pētniecības darbu bibliotēkzinātnē, bibliogrāfijā un grāmatzinātnē.

LNB ir LR Izglītības un zinātnes ministrijas Izglītības iestāžu reģistrā reģistrēta profesionālās tālākizglītības un pilnveides izglītības iestāde

Likums "Par Latvijas Nacionālo bibliotēku" nosaka, ka LNB ir Latvijas Republikas vispārpieejama universāla zinātniskā bibliotēka, kas kalpo visas nācijas intelektuālajai attīstībai; visu Latvijas Republikas iespieddarbu glabātāja, nacionālo bibliogrāfisko resursu veidotāja un valsts bibliotēku sistēmas attīstības centrs, Latvijas Republikas nacionālās bagātības sastāvdaļa; LNB krājumi un datubāzes ir vispārpieejami valsts īpašumi. LNB pārstāv Latviju ar bibliotēku darbu saistītajās starptautiskajās organizācijās, piedalās nozares starptautisko programmu izstrādē un īstenošanā, starpvaldību un tiešajos līgumos noteiktajā kārtībā sadarbojas ar ārvalstu bibliotēkām.

LIKUMĀ PAR LATVIJAS NACIONĀLO BIBLIOTĒKU NOTEIKTĀS FUNKCIJAS:

- Veikt pasaules kultūras mantojuma – iespieddarbu, audiovizuālo izdevumu, rokrakstu un citu dokumentu – uzkrāšanu, sistematizēšanu, kataloģizēšanu, bibliografēšanu un saglabāšanu;
- Nodrošināt bibliotēkas krājumā esošās informācijas publisku pieejamību un izmantošanu un sniegt bibliotēkas pakalpojumus;
- Veidot nacionālo publikāciju krājumu, nodrošināt tā izmantošanu un pastāvīgu saglabāšanu nākamajām paaudzēm;
- Veidot Latvijas attīstībai nozīmīgu ārvalstu publikāciju krājumu un nodrošināt tā izmantošanu;
- Atbildēt par nacionālās bibliogrāfijas attīstību un organizēt un veidot Latvijas bibliotēku kopkatalogu sistēmu;
- Organizēt un nodrošināt parlamenta apkalpošanas bibliotekārā un informatīvā dienesta darbību;
- Īstenot kultūras mantojuma digitalizācijas procesus, attīstīt nacionālā kultūras mantojuma digitālos resursus, tai skaitā veidot Latvijas kultūras mantojuma digitālo bibliotēku un nodrošināt Latvijas digitālā kultūras mantojuma ilglaicīgu saglabāšanu;
- Uzturēt digitālo kultūras mantojuma platformu;
- Nodrošināt Nacionālās enciklopēdijas grāmatas formā un elektroniskā formā internetā izveidošanu, uzturēšanu, izdošanu, publicēšanu un publiskošanu;
- saņemt un saglabāt visus Latvijas iespieddarbus, nekonvencionālo literatūru, elektroniskos izdevumus un tiešsaistes publikācijas;
- Uzturot un attīstot tās rīcībā esošo datu centra infrastruktūru, kā arī sadarbojoties ar citām institūcijām, sniegt datu centra, skaitļošanas resursu nodrošināšanas, datu apstrādes, datu īstermiņa

- Veicināt valsts bibliotēku attīstību, to efektīvu un lietderīgu darbību, sekmēt nozares teorētisko un lietišķo attīstību;
- Veikt zinātniskās pētniecības darbu bibliotēkzinātnē, bibliogrāfijā un grāmatzinātnē;
- Uzturēt kultūras nozares tezaura datu bāzi un nodrošināt tās publisku pieejamību;

glabāšanas resursu nodrošināšanas, informācijas sistēmu izmitināšanas, kā arī datu ilgtermiņa uzglabāšanas maksas pakalpojumus valsts pārvaldes, jo īpaši zinātniski pētnieciskajām institūcijām, izglītības iestādēm un kultūras institūcijām.

2020. gada 20. novembrī LNB tika akreditēta kā valsts nozīmes bibliotēka (akreditācijas apliecības Nr.866A).

1.2. GALVENIE DARBĪBAS VIRZIENI, MĒRĶI UN UZDEVUMI

LNB vīzija: LNB kļuvusi par paradumu, atbalstu un vērtību ikviena Latvijas iedzīvotāja dzīvē.

Prioritāte 2028: Cilvēks. Mūsu ikdienas darbs un attīstības mērķis ir būt atbalstam un sabiedrotajam ikvienam mācību, pētniecības, pašizglītošanās un jaunrades procesā, kopīgi veidojot stipru, demokrātisku zināšanu sabiedrību.

Lai īstenotu funkcijas, kas LNB deleģētas normatīvajos aktos, un realizētu LNB misiju un vīziju, LNB īsteno darbību četros galvenajos darbības virzienos, kas definēti LNB attīstības un darbības stratēģijā 2024. – 2028. gadam:

1. STRATĒĢISKAIS VIRZIENS: KRĀJUMS

Mērķis Mums ir un būs unikāls, daudzveidīgs un sabiedrībai pieejams bibliotēkas krājums.

Uzdevumi:

1.1. attīstīt krājumu – analogo un digitālo – kā vienotu veselumu un integrētu pakalpojumu, proaktīvi atsaucoties uz mērķgrupu vajadzībām un attīstības tendencēm;

1.2. īstenot nacionālās intereses visaptveroša krājuma veidošanā, t. sk. iestāties par mūsdienīga Obligātā eksemplāra piegādes likuma pieņemšanu un pilnveidot sadarbību ar izdevējiem;

1.3. mērķtiecīgi īstenot LNB Fiziskā krājuma saglabāšanas stratēģiju 2022. – 2027. gadam un nodrošināt LNB fiziskā krājuma restaurāciju un konservāciju, pilnveidot krājumu iekšējo organizāciju, krājumu drošību un sargāšanu, veidošanas un pārvaldības darba plūsmas, izvērtējot arī mūsdienu tehnoloģiju iespējas;

1.4. virzīties uz jaunu, mūsdienīgu, tīmekļa videi atvērtu bibliotēku informācijas sistēmu;

nodrošināt nacionālo entīšu identifikāciju un atvērtību starptautiskajā metadatu apritē, iekļauties starptautiskos katalogos un datubāzēs;

1.6. veidot vienotu metadatu pārvaldību, izmantojot mūsdienīgus tehnoloģiskos risinājumus, atvērtos un saistītos datus (zināšanu grafus), kā arī starptautiskās vadlīnijas[1] ;

1.7. strādāt bibliotēkas krājuma pieejamības virzienā un turpināt mērķtiecīgu digitalizāciju, vēsturiskā krājuma digitālo kolekciju sakārtošanu un auditu digitalizētajam analogajam krājumam, pilnveidot digitalizācijas darba plūsmas un procesus, t. sk. attīstīt tehnoloģiskos risinājumus;

1.8. izstrādāt un ieviest bibliotēkas digitālā krājuma ilgtermiņa saglabāšanas politiku, t. sk. bibliotēkai

[1] Piemēram, FAIR principus, kas nodrošina datu atrašanu, pieejamību, savietojamību, atkalizmantojamību, un CARE principus, kas nosaka datu izmantošanu sabiedrības labā, vienlaikus to pārvaldīšanā ievērojot tiesības, atbildību un ētiku.

1.5. pilnveidot nacionālās bibliogrāfijas veidošanu, t. sk. turpināt vēsturisko datu kvalitātes uzlabošanu, publicēt jaunas atvērto datu kopas, nodotā citu institūciju digitālā krājuma saglabāšanu, un stabilizēt Digitālā kultūras mantojuma platformas darbību.

2. STRATĒĢISKAIS VIRZIENS: PAKALPOJUMI

Mērķis Mēs sniegsim pakalpojumus, kas rosina izmantot bibliotēkas saturu, lai ikviens Latvijas iedzīvotājs pilnveidotu savas zināšanas un prasmes visa mūža garumā

Uzdevumi:

2.1. veikt pakalpojumu izvērtēšanu un izveidot vienotu pakalpojumu katalogu, kā arī aktualizēt pakalpojumu ceļa karti pēc mērķauditoriju vajadzībām;
2.2. veikt LNB esošo un potenciālo mērķauditorijas izpēti un padziļinātu vajadzību izzināšanu, īstenojot lasītāju apmierinātības un apkalpošanas kvalitātes pētījumus un izvērtējumu;
2.3. nodrošināt pakalpojumu sniegšanu pēc vienotiem standartiem, ieviešot vienotas klientu apkalpošanas pamatnostādnes un lasītāju apkalpošanas kārtību;
2.4. attīstīt iekļaujošāku vidi un pakalpojumus cilvēkiem ar īpašām vajadzībām;
2.5. mērķtiecīgi īstenot LNB Izglītojošās darbības stratēģiju 2022. – 2027. gadam, pastiprināti pievēršoties jauniešu auditorijai piemērotiem pakalpojumiem un norisēm, izvēršot plašāku sadarbību ar skolām mācību pakalpojuma un jauniešu kultūrizglītības jomā;
2.6. veidot bibliotēkas krājuma vērtību izzinošas norises un stāstus dažādām mērķauditorijām, t. sk. pilnveidojot ekskursiju pakalpojuma saturu, īpaši skolēnu ekskursiju segmentā;
2.7. ieviest datu bāzu abonēšanas administrēšanu kā nacionāla līmeņa pakalpojumu bibliotēkām, izglītībai un pētniecībai;
2.8. attīstīt jaunus digitālās pētniecības pakalpojumus kvalitatīvai un padziļinātai sadarbībai ar pētniekiem, t. sk. kvalitatīvus datus, efektīvu sadarbības vidi un pētījumu datu saglabāšanu;
2.9. integrēt krājuma izpēti ikdienas bibliogrāfiskajā un bibliotekārajā darbā, izkopjot zināšanu pārnesi par LNB fizisko krājumu, tā daudzveidību un saturiskajiem virzieniem;
2.10. panākt Digitālās bibliotēkas augstu atpazīstamību, sevišķi jauniešu vidū, veidojot tiem aktuālus pakalpojumus, un iekļaut Digitālo bibliotēku izglītības programmu mācību resursos;
2.11. attīstīt digitālā satura meklēšanas, atrādīšanas, analīzes, apstrādes, bagātināšanas rīkus, t. sk. izmantojot mākslīgā intelekta risinājumus, nodrošināt LNB digitālo resursu un Digitālās bibliotēkas tālāku tehnoloģisko un saturisko attīstību.

3. STRATĒĢISKAIS VIRZIENS: KULTŪRVIETA

Mērķis LNB ir nostiprinājusies kā kultūrvieta nācijas demokrātiskai izaugsmei, drošībai un starptautiskai atpazīstamībai.

Uzdevumi:

3.1. stiprināt latviešu valodu un grāmatniecību kā nācijas pamatvērtības ar cikla "Latviešu Grāmatai 500" un pastāvīgās ekspozīcijas "Grāmata Latvijā" palīdzību;
3.2. turpināt attīstīt LNB telpas LNB kā kultūrvietas vajadzībām, apmeklētāju ērtībai un interesēm, lasītāju ērtumam un to pieredzes izkopšanai, kopstrādei un individuālajam darbam, īpaši, lai piesaistītu nākamās lasītāju paaudzes;
3.3. turpināt attīstīt un nostiprināt lasīšanas veicināšanas programmas bērniem, jauniešiem un pieaugušajiem, izglītot lasīšanas veicinātājus dažādos līmeņos un veidot izstādes un norises, kas izceļ lasīšanas nozīmi un
3.5. pilnveidot un padarīt mūsdienīgu LNB digitālo kultūrtelpu, izstrādājot jaunu bibliotēkas mājas lapu;
3.6. turpināt attīstīt Nacionālās enciklopēdijas saturu un tehnoloģisko risinājumu, lai nodrošinātu drošticamas zinātnieku radītas informācijas izplatīšanu sabiedrībā;
3.7. attīstīt Latvijas Kultūras kanonu, veicinot tā vērtību atpazīstamību un pievilcību dažādās auditorijās kā Latvijā, tā starptautiski;
3.8. stiprināt medijpratību, informācijpratību un kritisko domāšanu gan ar atsevišķām šo prasmju pilnveidei rīkotām aktivitātēm, gan veicinot augstākā līmeņa lasītprasmi kā atsevišķās pratības iekļaujošu lielumu;

vēsturi, dažādu laiku lasītājus un veicina šodienas lasīšanas paradumus;

3.4. attīstīt LNB iekštelpu un ārtelpu, izrādot rūpes par apkārtējo vidi, kā arī izejot ar norisēm plašāk – apkaimē, pilsētā, reģionos un starptautiski;

3.9. mērķtiecīgi stiprināt LNB rīkoto norišu, tai skaitā izstāžu, sasaisti ar LNB lomu un vietu sabiedrībā;

3.10. stiprināt sabiedrības noturību, pilsonisko iesaisti un demokrātisko līdzdalību, atbalstot un iniciējot sociāli atbildīgas norises LNB kā kultūrvietā.

4. STRATĒĢISKAIS VIRZIENS: SADARBĪBA

Mērķis LNB ir līderis bibliotēku nozarē, grāmatzinātnes un digitālā kultūras mantojuma jomā, nozīmīgs humanitāro un sociālo zinātņu pētniecības centrs un sadarbības partneris kultūrā un izglītībā.

Uzdevumi:

4.1. sakārtot LNB darbības normatīvo regulējumu, lai varētu nostiprināt savas kā nozares līdera funkcijas un lomu mūsdienu kontekstā;

4.2. nostiprināt LNB kā zinātnisku institūciju, kā arī pilnveidot pētniecības administratīvo pārvaldību LNB un zinātniskās izdevējdarbības organizēšanu;

4.3. izstrādāt vienotu LNB zinātniskās darbības stratēģiju, centrā izvirzot lasīšanas paradumu izpēti vēsturiskā un mūsdienu griezumā, lasīšanas pārmaiņas digitālajā laikmetā, pašu lasīšanas konceptu vispārīgākā kultūras vēstures ietvarā caur vizuālo, skaņas un nošu materiālu apzināšanu un interpretāciju, pētniecībā balstītu bērnu un jauniešu lasīšanas veicināšanu;

4.4. attīstīt un pilnveidot zinātnes komunikācijas pasākumu programmu, lai nodrošinātu to, ka zinātnisko pētījumu rezultāti sasniedz plašu interesentu loku;

4.5. sekmēt Latvijas humanitāro un sociālo zinātņu atpazīstamību starptautiskajā zinātnes telpā, īstenojot sadarbību ar ārvalstu atmiņas un augstākās izglītības institūcijām, īpaši pievēršoties Ziemeļaustrumu Eiropas reģionam un vācvalodīgajai kultūrtelpai;

4.6. nostiprināt LNB kā Latvijas grāmatniecības izpētes centru, attīstot zinātniskā personāla kapacitāti, iniciējot partnerību ar zinātniskām institūcijām Latvijā un ārvalstīs, veicinot starpdisciplināras pētniecības praksi un veidojot sadarbības tīklus kā pamatu kopīgiem pētnieciskiem projektiem;

4.7. stiprināt partnerības ar Latvijas augstākās izglītības iestādēm un atmiņu institūcijām;

4.8. stiprināt esošās un paplašināt jaunas sadarbības digitālo kolekciju un Digitālās bibliotēkas veidošanai, digitālā satura bagātināšanai un atkalizmantošanai; izveidot ilgtspējīgas sadarbības ar medijiem, digitalizējot reģionālo mediju vērtīgo saturu;

4.9. nodrošināt datu apmaiņu ar starptautiski nozīmīgām platformām un iniciatīvām (Europeana, ISNI, Wikidata u. c.), LNB iekļaušanos starptautiskās pētniecības platformās (CLARIN, DARIAH, u. c.) un Latvijas iekļaušanos Eiropas kultūras mantojuma datu telpā;

4.10. turpināt veidot Latvijas kultūras mantojuma atsauces datu zināšanu organizēšanas sistēmu un savienot Latvijas kultūras mantojuma institūciju veidotos datus par kultūras mantojuma objektiem, kas līdz šim glabājušies dažādās informācijas sistēmās, datubāzēs un dokumentos;

4.11. virzīt bibliotēku un saskarnozaru profesionālo pilnveidi un kompetenču attīstību, dažādojot un arvien aktualizējot esošo profesionālās pilnveides pakalpojumu piedāvājumu, un veicinot profesionālo prasmju un zināšanu stiprināšanu;

4.12. stiprināt Latvijas bibliotēku tīklu, iesaistoties nozares normatīvā regulējuma aktualizēšanā, atbalstot publisko un skolu bibliotēku attīstību un nozaru bibliotekāru savstarpējo tīklošanos, nodrošinot profesionālās informācijas apriti, īpaši Latvijas Bibliotēku portālu kā vadošo informatīvo ziņnesi nozarē, un proaktīvi sadarbojoties bibliotēku aizstāvības jautājumos;

4.13. pilnveidot bibliotēku nozares standartu un vadlīniju adaptēšanu Latvijā, attīstīt un popularizēt bibliotēku nozares un saskarnozaru terminoloģiju.

LNB PRIORITĀRIE DARBĪBAS VIRZIENI UN MĒRĶI:

I PRIORITĀTE CILVĒKI - PROFESIONĀLA, UZ ATTĪSTĪBU ORIENTĒTA, MOTIVĒTA UN VIENOTA KOMANDA

LNB, tāpat kā visa bibliotēku nozare pasaulē, saskaras ar nepieciešamību darbiniekiem pielāgoties jaunām prasmēm mūsdienu mainīgajā un digitāli transformētajā pasaulē, paaudžu nomaiņu un izteiktu kadru mainību. Arvien pieaug nozīme katra individuāla darbinieka ieguldījumam un labbūtībai, vienlaicīgi veidojot vienotu LNB komandu.

Mērķi:

1. regulāri pilnveidosim darbinieku zināšanas, īpaši uzmanību pievēršot digitālām prasmēm;
2. veicināsim bagātīgu, specifisku un ilggadīgu zināšanu pārnesi nākamajām paaudzēm, iedrošinot mentoringu un savstarpēju kopdarbu;
3. piesaistīsim jaunus speciālistus, izceļot LNB kā pievilcīgu darba devēju;
4. uzlabosim iekšējo komunikāciju, rīkojot regulāras domu apmaiņas un uzturot efektīvus apziņošanas rīkus.

II PRIORITĀTE PROCESI – EFEKTĪVI, UZ REZULTĀTU VĒRSTI UN JĒGPILNI DARBA PROCESI, KAS UZLABO SNIEGTO PAKALPOJUMU KVALITĀTI UN ATSAUCAS KLIENTU VAJADZĪBĀM UN INTERESĒM

Digitālā transformācija ir rosinājusi nepieciešamību pārvērtēt darbības procesu veidu un efektivitāti, lai rezultātā iegūtu pēc iespējas kvalitatīvākus pakalpojumus LNB klientiem, ieklausoties to vajadzībās. Straujā mainība un nestabilitāte pasaulē liek ieviest riskos balstītu pārvaldību. Projektu īstenošanā aktuāls ir personāla prasmju un kapacitātes jautājums, īpaši digitālo resursu, pakalpojumu un IKT attīstībā.

Mērķi:

5. regulāri pilnveidosim darbinieku zināšanas, īpaši uzmanību pievēršot digitālām prasmēm;
6. pilnveidosim risku pārvaldību un ieviesīsim gatavības kultūru neparedzētām situācijām darbinieku, apmeklētāju un krājuma drošībai;
7. pilnveidosim uz klientu vērstu apkalpošanas kultūru, veicot LNB lasītāju un apmeklētāju vajadzību izzināšanu un secīgu pakalpojumu izvērtēšanu;
8. pilnveidosim projektu vadības administrēšanu, lai radītu iespējas efektīvi piesaistīt un lietderīgi un caurskatāmi izlietot piesaistīto finansējumu LNB stratēģiskai attīstībai.

III PRIORITĀTE VIDE – IEKĻAUJOŠA, DROŠA, ĒRTA UN RESURSUS SAUDZĒJOŠA DARBA VIDE

Neskatoties uz hibrīdpieeju darba organizēšanā, kā arī lasītāju paradumos – strādāt gan klātienē, gan attālināti – tomēr bibliotēkas telpiskā vide arī turpmāk saglabās būtisku lomu kā nacionālas un starptautiskas nozīmes izglītības un kultūrvieta. Bibliotēkas telpām un infrastruktūrai jābūt kopumā motivējošai videi darbam, mācībām un radošām izpausmēm. Tām jābūt ērtām un efektīvām darbiniekiem, lai atbilstu klientu vajadzībām un pakalpojumu pieprasījumam.

Mērķi:

9. nodrošināt darbiniekiem ērtu, drošu, elastīgu un draudzīgu darba vidi;
10. aktualizēt infrastruktūru pakalpojumu kvalitātei un LNB klientu ērtākam darbam;
11. pilnveidosim krājuma glabāšanas un drošības apstākļus;
12. turpināt ieviest “zaļo domāšanu” un resursu taupīšanas pasākumus.

1.3. GALVENIE UZDEVUMI 2025. GADĀ

LAI ĪSTENOTU NOTEIKTĀS PRIORITĀTES, LNB IR IZVIRZĪTI ŠĀDI UZDEVUMI:

1. Nodrošināt LNB finansējuma stabilizēšanu, tai skaitā pie resursu optimizēšanas;
2. Uzlabot LNB pakalpojumu saturu, pieejamību un apkalpošanas kultūru, lai katrs klients tiktu apkalpots, ievērojot viņu individuālās vajadzības;
3. Risināt dažādus ar drošību saistītus jautājumus: krājuma drošība, kiberdrošība, civilā aizsardzība. LNB aizsardzības plāna ārkārtas situācijās testēšana un pakāpeniska ieviešana;
4. Visa gada garumā organizēt "Latviešu grāmatai 500" aktivitātes ar kulmināciju 2025. gada 8.novembrī;
5. Turpināt lasīšanas veicināšanu, izvēršot sabiedrības iesaistes kustības "Restarts lasīšanai" pasākumus;
6. Uzlabot darbinieku labbūtību, strādāt pie jauno darbinieku piesaistīšanas un noturēšanas;
7. Ieviest papildu risinājumus energoresursu taupīšanai un klimatneitralitātes mērķu sasniegšanai;
8. Turpināt apzināt potenciālās krājuma kustības nākamajiem pieciem gadiem, lai nodrošinātu optimālu krājuma izvietojumu un pielāgotu krātuvju infrastruktūru. Turpināt LNB digitalizētā krājuma inventarizāciju un Digitālās bibliotēkas attīstību;
9. LNB kā zinātniskās institūcijas starptautiskā novērtējuma nodrošināšana un īstenošana. Dialogā ar IZM un KM panākt skaidrību par LNB bāzes finansējumu zinātnei;
10. Pabeigt jaunās LNB mājas lapas izstrādi un realizēt tās popularizēšanas kampaņu.

2. FINANŠU RESURSI UN IESTĀDES DARBĪBAS REZULTĀTI

2.1. VALSTS BUDŽETA FINANSĒJUMS UN TĀ IZLIETOJUMS

Saskaņā ar likumu "Par valsts budžetu 2025. gadam un budžeta ietvaru 2026., 2027. un 2028. gadam" LNB valsts budžeta programmu un apakšprogrammu sākotnējais plānotais apjoms tika noteikts 15 040 964 *euro* apmērā un Eiropas Savienības politiku instrumentu un pārējās ārvalstu finanšu palīdzības līdzfinansēto un finansēto projektu un pasākumu īstenošanai 16 038 *euro* apmērā.

Ņemot vērā gada laikā īstenotās apropriāciju izmaiņas, izdevumu plāns gada beigās veidoja 19 641 977 *euro*, tai skaitā valsts pamatfunkciju īstenošanai 15 620 497 *euro* un Eiropas Savienības politiku instrumentu un pārējās ārvalstu finanšu palīdzības līdzfinansēto un finansēto projektu un pasākumu īstenošanai 4 021 480 *euro* apmērā.

Finansiālie radītāji	Iepriekšējā gadā (faktiskā izpilde)	Pārskata gadā	
		Apstiprināts likumā	Faktiskā izpilde
Finanšu resursi izdevumu segšanai (kopā)	**17 421 113**	**15 040 964**	**19 641 977**
dotācijas	15 006 144	13 634 477	**16 683 870**
maksas pakalpojumi un citi pašu ieņēmumi	1 484 180	1 101 265	**2 114 771**
ārvalstu finanšu palīdzība	113 161	16 038	**146 492**
ziedojumi un dāvinājumi	137 461	0	**0**
transferti	680 167	389 184	**696 544**

Izdevumi (kopā)	**17 294 477**	**15 040 964**	**19 446 838**
uzturēšanas izdevumi (kopā)	13 148 780	13 452 433	**15 063 020**
kārtējie izdevumi	13 138 842	13 408 025	**14 992 606**
procentu izdevumi	-	-	**-**
subsīdijas, dotācijas un sociālie pabalsti	-	-	**-**
kārtējie maksājumi Eiropas Kopienas budžetā un starptautiskā sadarbība	10 288	10 288	**10 288**
uzturēšanas izdevumu transferti	86 393	-	**60 126**
izdevumi kapitālieguldījumiem	2 851 859	1 588 531	**4 383 818**

2.2. ĪSTENOTĀS BUDŽETA PROGRAMMAS UN APAKŠPROGRAMMAS

Budžeta programmu un apakšprogrammu īstenošanā LNB ievērojusi apsvērumus, lai piešķirtie finanšu resursi tiktu investēti un izmantoti ar vislielāko iespējamo atdevi, jo primāri ir nevis apgūtie resursi, bet sasniegtais rezultāts ar vismazāko iespējamo resursu izlietojumu. LNB 2025. gadā piešķirtos līdzekļus neatliekamajiem un prioritārajiem pasākumiem izlietojusi atbilstoši mērķim, ievērojot labas pārvaldības, samērīguma, līdzekļu taupīgas un efektīvas izlietošanas principus.

Finansiālie radītāji	2024. gadā	2025. gadā
21.00.00 Kultūras mantojums	14 469 837	**15 214 366**
22.02.00 Kultūras projekti un investīcijas – Kultūras pasākumi, sadarbības līgumi un programmas	144 994	**135 000**
22.05.00 Kultūras projekti un investīcijas – Valsts vienotā bibliotēku informācijas sistēma	152 878	**145 382**
24.00.00 Informācijas tehnoloģiju attīstība un uzturēšana kultūras nozarē	999 962	**0**
25.02.00 VKKF programmu un projektu konkursi	20 300	**127 500**
26.00.00 Kultūras projekti un investīcijas – Sabiedrības saliedētības pasākumi	87 288	**118 288**

27.00.00 Kultūras projekti un investīcijas – Mediju politikas īstenošana	5 868	**5 868**
62.07.00 ERAF projektu un pasākumu īstenošana	-	**-**
69.09.00 Pārrobežu sadarbības programmu projekti un pasākumi (2021-2027)	66 101	**29 857**
69.51.00 Atmaksas valsts pamatbudžetā par Pārrobežu sadarbības programmu finansējumu (2021-2027)	52 273	**26 006**
70.15.00 Eiropas Savienības programmas Erasmus+ projektu īstenošanas nodrošināšana	96 198	**166 872**
71.06.00 Eiropas Ekonomikas zonas finanšu instrumentu un Norvēģijas valdības divpusējā finanšu instrumenta finansēto projektu un pasākumu īstenošana	-	**-**
73.06.00 Pārējās ārvalstu finanšu palīdzības līdzfinansētie projekti	10 524	**86 607**
74.06.00 Pārējās ārvalstu finanšu palīdzības līdzfinansētie projekti	1 150 606	**3 571 273**
97.00.00 – Nozaru vadība un politikas īstenošana	-	**13 676**

2.3. ES UN CITU ĀRVALSTU FONDU UN PROGRAMMU FINANSĒTIE PROJEKTI

2025. gadā LNB attīstību papildus valsts budžeta finansējumam nodrošināja valsts pētījumu programmu, ES fondu un citu ārējo finanšu instrumentu projekti. Pārskata periodā projektu finansējums sasniedza 6,74 milj. EUR, veidojot 34,3 % no LNB kopējiem ieņēmumiem. Projektu finansējums nodrošināja pētniecības projektu īstenošanu, digitālā kultūras mantojuma pieejamības paplašināšanu, lasīšanas veicināšanas programmas, infrastruktūras attīstību un informācijas tehnoloģiju modernizāciju.

Pārskata periodā LNB kā sadarbības partneris turpināja dalību Valsts pētījumu programmas projektos CERS „Latvijas kultūra – resurss valsts attīstībai" un DHELI „Atvērtas un FAIR principiem atbilstīgas digitālo humanitāro zinātņu ekosistēmas attīstība Latvijā". LNB kā vadošā institūcija turpināja īstenot Fundamentālo un lietišķo pētījumu programmas projektu „Grāmata un sabiedrība Latvijā: Eiropas dimensija un kultūras pārmaiņas". 2025. gadā tika apstiprināts arī Valsts pētījumu programmas „Letonika latviskas un eiropeiskas sabiedrības attīstībai" projekts LITBEL „Latviešu literatūra kā piederība: personības, poētika un publiskā telpa", kurā LNB piedalās kā sadarbības partneris.

Ar valsts finansējuma atbalstu tika īstenotas lasīšanas veicināšanas un latviešu valodas stiprināšanas iniciatīvas. Kultūras ministrijas finansētās programmas „Latviešu valodas stiprināšana caur lasītprasmi" ietvaros turpinājās sabiedrības iesaistes kustība „Restarts lasīšanai", kā arī tika īstenotas programmas „Bērnu, jauniešu un vecāku žūrija", „Grāmatu starts" un diasporas atbalsta aktivitātes.

ES Atveseļošanas fonda finansējums tika ieguldīts vairākos attīstības projektos, tostarp projektā „Mediju satura integrācija Latvijas digitālā kultūras mantojuma platformā", projektā „Energoefektivitātes uzlabošana LNB repozitārijā Ropažu novada "Rakstos"", projektā „Saules parks pašpatēriņa elektroenerģijas nodrošināšanai LNB", projektā „Latvijas Nacionālās bibliotēkas mākoņdatošanas pakalpojumu attīstība valsts datu apstrādes mākoņa ietvaros" un projektā „Koplietošanas platforma lielapjoma informācijas izguvei un analīzei". Projektu rezultātā paplašināta digitālā kultūras mantojuma pieejamība, modernizēta informācijas tehnoloģiju infrastruktūra, uzlabota energoefektivitāte un attīstīti datu apstrādes risinājumi.

2.4. SAŅEMTIE ZIEDOJUMI UN DĀVINĀJUMI, TO IZLIETOJUMS

Ziedotājs	Ziedotā/dāvinājuma summa	Ziedojuma/dāvinājuma mērķis
PRIVĀTPERSONU ZIEDOJUMI[2]	275,62 euro	LNB darbībai
JURIDISKO PERSONU ZIEDOJUMI	-	

2.5. DARBĪBAS VIRZIENI UN SASNIEGTIE REZULTĀTI 2025. GADĀ

2025. gadā ar vērienīgu pasākumu kopumu tika atzīmēta un noslēgta "Latviešu grāmatai 500" veltītā 5 gadu programma (2021-2025), kurā LNB kopā ar sadarbības partneriem stiprināja grāmatu latviešu valodā, lasīšanu latviešu valodā, izdevējdarbību un grāmatniecību kā nācijas un Latvijas valsts pamatvērtību.

a. 2025.gada 27.februārī LNB tika atklāta izstāde "Tiesības uz bibliotēku" un 2025.gada decembrī izstāde "Brīvība sākas ar grāmatu".
b. Programmas ietvaros notika vairāk kā 100 reģionālie pasākumi bibliotēkās un citās kultūras iestādēs visā Latvijā. T.sk. LNB ceļojošā izstāde "Paātrinājums: latviešu grāmatniecības īsais ceļš no aizbildniecības līdz patstāvīgai nozarei 19. gadsimtā" gada laikā tika izstādīta Daugavpilī, Rēzeknē, Jēkabpilī un Cēsīs. Cēsu muzeja

[2] Ziedojumi saņemti, izmantojot 2025. gadā ieviesto QR koda ziedošanas risinājumu.

simtgadei veltīta izstāde "Cēluma Simtā Satikšanās. No Vidzemes muižām līdz Cēsu muzejam" (kuratore LNB Letonikas un Baltijas centra vadītāja Kristīne Zaļuma).

c. Rīgas dome un LNB parakstīja beztermiņa sadarbības līgumu, uzsverot pašvaldības atbalstu latviešu grāmatniecības piecsimtgades svinību notikumiem visa gada garumā, kā arī turpmākai sadarbībai kultūras un sabiedriski nozīmīgu projektu īstenošanai. Jūnijā sadarbībā ar SIA "Rīgas meži" LNB izveidoja "Citātu ceļu" Rīgas parkos un apkaimēs, kur uz soliņiem lasāmi latviešu autoru literāro darbu citāti. Kopā ceļā bija 35 pieturas punktu un tika pārstāvēti 31 dažāda gadu gājuma autori (Aspazija, Ojārs Vācietis, Inga Ābele, Kārlis Vērdiņš u.c.). Krišjāņa Barona ielā 71 tapa tematiskais murālis "RakstuRīga", veltīts latviešu grāmatas piecsimtgadei, kura autore ir māksliniece Ella Mežule, kas veidojusi ilustrāciju līniju arī LNB notikumu ciklam. Jūlijā un augustā Esplanādē pie Raiņa pieminekļa tika izvietots vides objekts – digitālā grāmata par grāmatām latviešu valodā, lasīšanu, bibliotēkām. Digitālā grāmata kopš septembra atrodas pie LNB ēkas. Augustā Doma laukumā Rīgas pašvaldība atklāja vides objektu – interaktīvo lasītavu "Kopā pie Doma", kas veltīta Latvijas iedzīvotāju lastītpriekam. Vides objekts Doma laukumā atradās līdz 31. oktobrim, tajā bija pieejamas grāmatas lasīšanai no LNB un izlasāma latviešu grāmatniecības laika skala latviešu un angļu valodās.

d. Rīgas vēstures un kuģniecības muzeja vestibilā visa gada garumā bija skatāma LNB veidota mainīgā vienas vitrīnas izstāde "Latviešu grāmatai 500. Rīgas elementi", aicinot iepazīt Rīgas un grāmatniecības nozares senās un ciešās saiknes. Izstādes mērķis bija "iznest" programmas "Latviešu grāmatai 500" akcentus ārpus LNB telpām vienlaikus aicinot arī apmeklēt LNB ēku.

e. Latvijas Banka par godu "Latviešu grāmatai 500" izlaida sudraba kolekcijas monētu. Tās dizaina autore - mākslinieces Anete Melece-Olivadoti monētā apvienoja gan pirmās latviešu valodā iespiestās grāmatas stāstu, gan grāmatu lasītāja nozīmi. Par tās mākslinieciskо kvalitāti liecina arī iekļūšana lielākā starptautiskā monētu konkursa Coin of the Year finālā kategorijā „Iedvesmojošākā monēta". Savukārt Latvijas Pasts izdeva īpašu latviešu grāmatas piecsimtgadei veltītu pastmarku, kuras dizaina autores ir Ella Mežule un Madara Lesīte-Volmane.

f. Īstenota sadarbība ar Igauniju, kura arī atzīmē 500 gadus kopš pirmās grāmatas izdošanas igauņu valodā. Sadarbībā ar Igauniju izdota publikācija "Tā pirmā grāmata" latviešu un igauņu valodās, rīkotas kopīgas izstādes, zinātniski semināri, sagatavotas izstādes.

g. 7. un 8.novembrī Pēterbaznīcā un LNB notika programmas noslēguma pasākumi, uzņemot arī ārvalstu viesus un atzīmējot to, ka Latviešu grāmatas piecsimtgade 2025. gadā bija iekļauta UNESCO svinamo dienu kalendārā.

h. 4. decembrī LNB apmeklēja visu trīs Baltijas valstu prezidenti – Latvijas Valsts prezidents Edgars Rinkēvičs, Igaunijas prezidents Alars Karis un Lietuvas prezidents Gitans Nausēda. Vizītes laikā viņi pirmie iepazinās ar LNB jaunāko izstādi "Brīvība sākas ar grāmatu", vizīte noslēdzās ar kopīgu preses konferenci bibliotēkas korē.

i. Sadarbībā ar LR vēstniecībām ārzemēs un Latvijas diasporu organizētas un izstādītas plakātu izstādes "*Riga erLesen*" (īpaši gatavota vāciski runājošai auditorijai), '"No vienas grāmatas līdz Gaismas pilij" (veidota īpaši diasporai). un "*From 1 Book to the Castle of Light*" (plašai ārzemju publikai).

j. 24.oktobrī LNB Rīgas grāmatu svētku laikā notika starptautiskais simpozijs "Tiesības uz lasīšanu. Rīgas manifests", kura noslēgumā pieņemtais manifests kā pamats nacionālās lasīšanas stratēģijas izstrādei un lasīšanas veicināšanas ietvaram Latvijā, kuras virzību uzņēmusies LNB.

2025. gadā LNB turpināja īstenot lasīšanas veicināšanas programmu kopumu, iesaistot vairāk nekā 23 000 dalībnieku "Bērnu, jauniešu un vecāku žūrijā", organizējot skaļās lasīšanas sacensības ar aptuveni 38 000 skolēnu dalību, kā arī iniciatīvas "Latviešu valodas stiprināšana caur lasītprasmi" ietvaros nodrošinot grāmatas publiskajām bibliotēkām 120 000 euro apmērā un atbalstot tās ar gandrīz 10 000 jaunu grāmatu.

Programmas „Grāmatu starts" ietvaros 2025. gadā pasākumi notika 64 Latvijas publiskajās bibliotēkās, tajos piedalījās 1021 bērns, kopumā programmā iesaistītas 163 bibliotēkas un 6648 bērni, tostarp arī diasporā – 27 latviešu skolas 15 valstīs; programmu papildināja ceļojošā izstāde bērniem „Vai grāmatai ir knābis?".

Tukumā martā norisinājās Latvijas skolu un bērnu bibliotekāru 2. lasītpatikas forums, kura mērķis bija pulcināt un iedvesmot skolu un publisko bibliotēku bibliotekārus uz kopīgām lasītveicināšanas aktivitātēm. 28. martā Latvijas Republikas Saeimā norisinājās konference "Lasīšana digitālajā laikmetā, rakstītā vārda spēks un bibliotēkas", kurā tika aktualizēta lasītprasmes nozīme un bibliotēku loma vietējā kopienā un visas sabiedrības attīstībā, diskutējot par to, kā digitālajā laikmetā mainās lasīšanas paradumi. Konferenci rīkoja LNB sadarbībā ar Saeimas Izglītības, kultūras un zinātnes komisiju. 29.aprīlī LNB norisinājās Pavasara konference "Literatūras zināšanas lasītveicinātājiem".

2025.gada decembrī LNB rīkoja Eiropas Autoru dienas. Tās mērķis ir rosināt interesi par grāmatām un lasīšanu, kā arī veicināt valodu un kultūru daudzveidību. LNB uzņēma čehu rakstnieci Viktoriju Hanišovu.

2025.gadā LNB saņēmusi šādas atzinības:

- Dr. Paula Daijas monogrāfija atzīta un apbalvota ar Latvijas Zinātņu akadēmijas balvu par nozīmīgākajiem zinātnes sasniegumiem Latvijā 2025. gadā.

2025.gadā LNB rīkoja šādas zinātniskas konferences:

- 7.maijā sadarbībā ar Latvijas Kara muzeju "Kopīgā pagātne un mainīgās interpretācijas: Otrā pasaules kara nozīme Latvijā, Eiropā un mūsdienu pasaulē".
- 14.-16.maijā starptautiska konference "Kazimirs Ulrihs Bēlendorfs – klaidonis dzejnieks starp Kurzemi un Vāciju".
- 23.-24.maijā konference "16.–19. gs. valodniecības jautājumi Latvijā un Igaunijā".
- 16.oktobrī zinātniska konference "Latviešu grāmatas ceļš: terminoloģija un valoda piecsimtgades gaismā".

Sadarbībā ar Eiropas Bibliotēku, informācijas un dokumentācijas asociāciju biroju (EBLIDA) un Latvijas Bibliotekāru biedrību, organizēja ikgadējo EBLIDA ģenerālasambleju un starptautisku konferenci "Spēks un noturība: Grāmatas un lasīšana mākslīgā intelekta laikmetā" pulcējot ekspertus un praktiķus starptautiskā forumā par to, kā MI un citi tehnoloģiskie jauninājumi ietekmē grāmatu un lasīšanas pasauli, un bibliotēku lomu šo pārmaiņu kontekstā. Vienlaicīgi LNB uzņēma arī EK Atvērtās koordinācijas metodes darba grupu, kas gatavo Eiropas ziņojumu par bibliotēku lomu demokrātiskas sabiedrības veidošanā.

LNB ir aktīvi iesaistījusies kā vienīgā pārstāve no Latvijas Eiropas Komisijas EuroCloud iniciatīvā. LNB mākoņdatošanas platforma un tās mākoņdatošanas pakalpojumi nodrošina būtisku Eiropas Komisijas iniciatīvas īstenošanu un pienesumu Eiropas kopējās mākoņdatošanas un edge infrastruktūras federācijas izveidē. Tā ļaus ieinteresētajām publiskā sektora iestādēm dažādos pārvaldības līmeņos (gan starp dalībvalstīm, gan to ietvaros) savstarpēji savienoties un koplietot daļu no saviem (publiskā īpašumā esošajiem) mākoņdatošanas un edge skaitļošanas resursiem. Iniciatīvas ietvaros tiek veikta priekšizpētes analīzi par Simpl-Open izmantošanu EuroCloud iniciatīvas īstenošanai, tostarp izstrādājot trīs koncepta pierādījumus (POC) sadarbībā ar Eiropas publiskāa sektora institūcijām.

LNB pārstāvji aktīvi piedalās Valsts digitālās attīstības aģentūras un Mākslīgā intelekta centra organizētajās publiskās pārvaldes mākslīgā intelekta (MI) sanāksmēs. 2025. gada 27. augustā LNB uzņēmās saimnieces lomu, prezentējot Valsts datu apstrādes mākoņa tehnoloģiskās iespējas, pilotprojektu automatizētai kataloģizēšanai, kā arī institūcijas zinātnisko darbu ar datu kopām, to izmantošanu pētniecībā. Šādas MI sanāksmes ir īpaši nozīmīgas, jo tās ļauj apvienot dažādu nozaru kompetentos vadītājus, veicina savstarpējo pieredzes apmaiņu un labāko prakšu pārņemšanu, tādējādi stiprinot kopējo valsts pārvaldes digitālo kapacitāti un inovāciju ieviešanas spēju.

2025. gadā Digitālās bibliotēkas komanda īstenojusi mērķtiecīgu, regulāru daudzkanālu komunikāciju, popularizējot DB kā vienotu Latvijas digitālā kultūras mantojuma resursu, kurā apvienoti bibliotēku, muzeju, arhīvu un citu institūciju krājumi. Komunikācija vērsta uz sabiedrības informēšanu, iesaisti un izpratnes veidošanu par DB satura daudzveidību un nozīmi kultūras un izglītības ekosistēmā. 2025. gadā apmeklējuma intensitāte pieaugusi līdz 75 lietotājiem uz 1000 iedzīvotājiem (2024. gadā – 41), kas liecina par arvien plašākas sabiedrības sasniegšanu. Vērojama stabila plūsma – vidēji 500 unikāli lietotāji dienā, tostarp brīvdienās. Saturā konsekventi atspoguļoti dažādu mantojuma veidu un oriģināla glabātāju piemēri, kas nostiprina DB uztveri kā vienotu kultūras mantojuma vietni, kas aptver visas nozares. Turklāt izcelts reģionālais mantojums, tādejādi parādot, kā lokālais kļūst redzams un sasniedz plašāku lietotāju.

2025.gadā apstiprināts un testēts LNB Krājuma glābšanas plāns ārkārtas situācijās. Gada garumā tika veikta plāna testēšana darba grupā, un plāna galīgā pieņemšana. LNB norisinājās Kultūras ministrijas organizētās ICCROM mācības READY kultūras mantojuma aizsardzībai krīzes situācijās. Turpinājās darbs ar krājuma sadalījumu vērtību kategorijās, lai izstrādātu plāna pielikumus. 2025. gada 10. septembrī LNB sadarbībā ar Ziemeļvalstu noturības organizāciju CIREN rīkoja starptautisku noturības konferenci (Nordic Resilience Summit), kurā valsts pārvaldes, drošības, akadēmiskā un nevalstiskā sektora eksperti diskutēja par sabiedrības gatavību krīzēm, civilās aizsardzības stiprināšanu un noturības veidošanu ģeopolitisko apdraudējumu apstākļos. Konference apliecināja LNB lomu kā platformai starpnozaru dialogam par sabiedrībai nozīmīgiem jautājumiem un bibliotēku ieguldījumu informētības un noturības veicināšanā.

2025. gada 25. aprīlī Latvijas Bibliotekāru biedrības konferences "Iesaiste, sadarbība, attīstība – bibliotēkas veiksmes pamats" laikā – LNB, Latvijas Bibliotekāru biedrība (LBB) un Vācijas Bibliotēku asociāciju federālās savienības "Bibliotēka un informācija Vācijā" (Bibliothek & Information Deutschland, BID) parakstīja sadarbības līgumu un uzsāka jaunu stratēģisku partnerību, kuras mērķis ir veicināt ciešāku profesionālo sadarbību un zināšanu apmaiņu starp Latvijas un Vācijas bibliotēkām un to speciālistiem laika posmā no 2025. gada jūnija līdz 2028. gada jūnijam.

2025. gadā LNB aktīvi iesaistījās Bibliotēku likuma grozījumu izstrādē, piedaloties Kultūras ministrijas un Latvijas Bibliotēku padomes izveidotās darba grupas darbā un sagatavojot priekšlikumus likumprojektam. Likumprojektā nostiprināta LNB kā Latvijas bibliotēku tīkla metodiskā un konsultatīvā centra loma, paredzot atbildību par metodisko atbalstu, bibliotekāru profesionālo pilnveidi un bibliotēku sistēmas koordinētu attīstību. LNB īstenots Datu veidošanas pilotprojekts sadarbībā ar sešām reģionu galvenajām bibliotēkām, izmantojot mākslīgo intelektu bibliogrāfisko ierakstu izveidei. MI risinājumi izmantoti arī grāmatu rekataloģizācijā un bibliogrāfisko datu apstrādes procesos.

LNB DARBĪBAS NOZĪMĪGĀKIE RĀDĪTĀJI

Apmeklējums un izsniegums	2024. gadā	2025. gadā
Apmeklējums (kopā)	4 561 255	**5 241 332**
Klātienes apmeklējums	351 068	**427 083**
Virtuālais apmeklējums	3 859 119	**4 146 157**
Kopējais fiziskais izsniegums	184 050	**156 352**
Kopējais elektroniskā krājuma izsniegums	3 493 697	**4 059 875**
Tiešsaistes abonētās datu bāzes (atvērtie pilnie teksti)	366 995	**1 159 025**

LNB digitālo kolekciju izsniegumu kopskaits (lapu skatījums)	3 052 680	**2 745 257**
LNB tiešsaistē pieejamo ierakstu izsniegums (skatījumu skaits)	74 022	**155 593**
Kopējais[3] LNB lasītāju skaits	122 598	**122 106**
pirmo reizi reģistrēti klātienes lasītāji (skaits gadā)	10 104	**10 675**
Aktīvie[4] reģistrētie lasītāji	17 923	**27 125**
No tiem bērni un jaunieši ar Bērnu lasītāja karti	1 608	**1 708**
Krājums	2024. gadā	2025. gadā
Dokumentu (fizisko vienību) kopskaits	4 414 316	**4 436 315**
Jaunieguvumi (skaits gadā, krājumā uzskaitītās vienības)	43 739	**41 498**
Elektronisko dokumentu (vienību) kopskaits	178 611	**231 354**
Pakalpojumi	2024. gadā	2025. gadā
Uzziņas un konsultācijas	25 775	**27 634**
Digitālo pakalpojumu[5] izmantošana	212 460	**212 609**
Vispārīgo un specializēto lasītāju apmācību dalībnieki	2 700	**2 184**
Iekšzemes starpbibliotēku abonements (SBA)	1 320	**2 436**
Starptautiskais starpbibliotēku abonements (SSBA)	147	**264**
Specializēto audiovizuālo datorprogrammu izmantošana	190	**133**
Darbinieki	2024. gadā	2025. gadā
Bibliotekārie darbinieki	227	**223**
Zinātņu doktori	15	**18**

2.5.1. DARBĪBAS VIRZIENS – KRĀJUMS

"Mums ir un būs unikāls, daudzveidīgs un sabiedrībai pieejams bibliotēkas krājums."

LNB krājuma attīstība 2025. gadā ietvēra fiziskā krājuma uzturēšanu un papildināšanu, kā arī digitālā krājuma uzskaiti un pārvaldību. Kopējais LNB krājuma vienību skaits 2025. gada beigās pārsniedza 4,6 miljonus vienību, no

[3] Kopējais lasītāju skaits ietver visus LNB datubāzē reģistrētos lasītājus, savukārt aktīvie lasītāji ir tie, kuri bibliotēku izmantojuši pārskata gada laikā. Lasītāju dati statistikas vajadzībām tiek glabāti vēl 10 gadus pēc pēdējās reģistrācijas.

[4] Turpat.

[5] Digitālie pakalpojumi ietver tiešsaistes abonētās datu bāzes, pakalpojumus Jautā bibliotekāram, Digitalizācija pēc pieprasījuma, DEP, SSBA, PRIMO, Alepf WEB apmeklējums.

tā 95% ir fiziskais krājums. Gada laikā tas papildināts ar vairāk nekā 41 000 jaunieguvumiem, t.sk. pirktiem izdevumiem, dāvinājumiem, mecenātu ziedojumiem, obligātiem eksemplāriem un citiem dokumentiem.

Tradicionālais krājums	2024. gadā	2025. gadā
Dokumentu kopskaits	4 414 316	4 436 315
Grāmatas	2 044 274	2 007 221
Seriālizdevumi	916 406	969 347
Sīkiespiedumi	653 486	655 085
Attēlizdevumi	267 494	268 092
Nošizdevumi	230 559	231 748
Audiovizuālie materiāli	87 744	88 630
Mikroformas	96 118	96 118
Kartogrāfiskie materiāli	49 843	51 091
Rokraksti	32 637	32 762
Nepublicētie dokumenti	32 833	33 177
Pārējie dokumenti	2 922	3 044

Fiziskā krājuma izsniegums 2025. gadā sasniedza 156 352 vienības. No tām 66 % veidoja grāmatas, 24 % seriālizdevumi, 5 % sīkiespiedumi un 5 % citi krājuma materiāli.

2025. gadā pieņemts LNB krājuma glābšanas plāns ārkārtas situācijās. Stiprināta krājumu saglabāšanas un aizsardzības kapacitāte, prioritāri veicot 1. un 2. kategorijas materiālu restaurāciju, konservāciju un preventīvos saglabāšanas pasākumus dažādos LNB krājumos. 70% no 1. kategorijas prioritāri glābjamā krājuma daļas ir digitalizēts.

Fiziskā krājuma saglabāšana	2024. gadā	2025. gadā
Restaurētās krājuma vienības	783	1 004
Krājuma konservācija	693	2 272
Iesiešana	187	303
Kartonāžas darbi	141	385
Kopā:	**1 804**	**3 964**

Turpināts mērķtiecīgs darbs pie krājuma aktualizēšanas un pieejamības uzlabošanas, izvērtējot krājumu izvietojumu, pārvirzot izdevumus starp krājumiem un papildinot brīvpieejas lasītavas ar aktuālu nozaru literatūru. 2025. gadā dažādos LNB krājumos pārvirzīti vairāk nekā 14 tūkstoši izdevumu, nodrošinot lasītājiem ērtāku piekļuvi pieprasītākajiem resursiem. Veikta apjomīga krājuma rekataloģizācija un bibliogrāfisko datu sakārtošana – LNB

rekataloģizēti 18 105 izdevumi. Darbs koncentrēts arī uz Silakroga repozitārija vecās rezerves krājuma sakārtošanu un uzskaiti, sagatavojot to pilnvērtīgai iekļaušanai bibliotēkas katalogā (kopā pievienots 2 401 vecās rezerves eksemplārs).

"Latviešu grāmatai 500" veltīto aktivitāšu ietvaros sadarbībā ar diasporas organizācijām aktualizēta trimdas izdevumu apzināšana. Akcijas rezultātā saņemti vairāki desmiti iepriekš trūkstošu izdevumu no ASV un Austrālijas, papildinot nacionālo krājumu ar ilgi meklētiem izdevumiem.

Sadarbībā ar Kultūras informācijas sistēmu centru turpināts darbs pie Vienotā bibliotēku kopkataloga izveides. LNB nodrošina datu atbilstību starptautiskajiem un nacionālajiem standartiem, datu migrāciju un metodisko atbalstu sistēmas ieviešanā.

Turpināta Digitālās bibliotēkas attīstība un tās satura popularizēšana. Turpināja paplašināties arī sadarbības partneru tīkls, gada beigās sasniedzot 714 partnerus. 2025. gadā Liepājā un Valmierā notika konferences „Digitālā mantojuma dienas 2025", kas bija veltītas digitālā kultūras mantojuma pieejamībai un izmantošanai.

Turpinājās digitalizācija un digitālā krājuma papildināšana. 2025. gadā digitalizētas 18 432 krājuma vienības, gada beigās kopējam digitalizēto vienību skaitam sasniedzot 1 086 539 vienības. Gada laikā digitalizēti teksta dokumenti, attēlizdevumi, notis, kartogrāfiskie materiāli, kā arī audio un video ieraksti. Lielāko pieaugumu veidoja attēlizdevumu digitalizācija, īpaši fotonegatīvu un diapozitīvu kolekcijās.

Turpināta arī digitalizēto resursu sagatavošana izmantošanai Digitālajā bibliotēkā. 2025. gadā segmentēti 12 456 dokumenti un vairāk nekā 160 tūkstoši lappušu, nodrošinot precīzāku satura meklēšanu un pieejamību lietotājiem. Vienlaikus turpināta digitalizācija pēc pieprasījuma, gada laikā izpildot vairāk nekā 29 tūkstošus lappušu un datņu digitalizācijas pasūtījumu.

Digitalizācija	2024. gadā	2025. gadā
Digitalizētās krājuma vienības	1 068 107	1 086 539
Digitalizēti teksta dokumenti (objektu. skaits)	706 427	708 855
Grāmatas	17 677	17 971
Periodiskie izdevumi	687 826	689 954
Rokraksti	924	930
Plakāti	8 878	9 792
Nošu izdevumi (lpp. skaits)	351 197	356 517
Kartogrāfiskie izdevumi	11 783	11 887

Elektroniskais krājums gada laikā pieaudzis par gandrīz 30 %, sasniedzot 231 354 vienības. Vairāk nekā 90 % no pieauguma veidoja rasmotās vietnes, atspoguļojot tīmekļa arhivēšanas nozīmi elektroniskā krājuma attīstībā.

Elektroniskais krājums	2024. gadā	2025. gadā
Elektronisko dokumentu kopskaits	178 611	231 354
e-grāmatas	11 549	11 907

e-seriālizdevumi	13 390	16 138
e-autorreferāti	1 052	1 267
e-attēlizdevumi	235	235
e-nošizdevumi	2 520	3 010
Tiešsaistes skaņu ieraksti	1 323	1 407
e-kartogrāfiskie materiāli	3 727	3 939
Rasmotās vietnes[6]	143 553	191 973
Datubāzes[7]	180	186

Nacionālās analītikas datubāzes veidošana notika sadarbībā ar reģionu bibliotēkām un SIA "Lursoft IT", nodrošinot regulāru metadatu plūsmu no reģionālās preses un portāla news.lv. Aptuveni 75 % ierakstu sasaistīti ar publikāciju pilntekstiem. Turpināta arī digitālā satura vākšana no kultūras un mediju portāliem, papildinot datubāzē pieejamo informācijas resursu klāstu.

Jaunie Nacionālās analītikas datubāzes ieraksti	2024. gadā	2025. gadā
Ierakstu skaits gadā	58 596	57 490
Reģionu bibliotēku piegādātie raksti	15 329	15 884
SIA "Lursoft" metadatu ieraksti	18 302	18 343
Saites uz rakstu pilntekstiem (ieskaitot "Lursoft")	44 306	42 998

LNB krājums 2025. gadā kalpoja par pamatu izstādēm, pētniecībai un izglītojošām aktivitātēm. Krājuma materiāli izmantoti arī konferencēs, priekšlasījumos, publikācijās un pētniecības darbā.

2.5.2. DARBĪBAS VIRZIENS – PAKALPOJUMI

"Mēs sniegsim pakalpojumus, kas rosina izmantot bibliotēkas saturu, lai ikviens Latvijas iedzīvotājs pilnveidotu savas zināšanas un prasmes visa mūža garumā."

2025. gadā pieauga LNB pakalpojumu izmantošana. Salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu klātienes apmeklējums palielinājās par 21,7 %, bet aktīvo reģistrēto lasītāju skaits sasniedza 27 125. Pieaugumu veicināja arī izmaiņas lasītāju apkalpošanas darba laikā – no 2025. gada marta bibliotēka darba dienās apmeklētājiem ir pieejama no plkst. 10.00 līdz 20.00, bet sestdienās no plkst. 11.00 līdz 18.00. No 1. jūlija līdz 31. augustam LNB strādāja vasaras darba laikā, nodrošinot lasītāju apkalpošanu saīsinātā darba režīmā. Bibliotēka 2025. gadā apmeklētājiem bija pieejama 2577 stundas ar personāla klātbūtni un vēl 40 stundas bez personāla klātbūtnes. Lai iegūtu precīzākus

[6] Rasmotās vietnes – tīmekļvietņu arhīvkopijas, kas saglabātas ilgtermiņa pieejamībai kā daļa no Latvijas digitālā kultūras mantojuma.

[7] Kopējā datubāzu skaitā ietilpst abonētās Latvijas un ārvalstu datubāzes, LNB veidotie elektroniskie katalogi un citi informācijas resursi, kā arī digitālās kolekcijas. No 147 digitālajām kolekcijām 86 veido un uztur LNB, bet 61 izveidota sadarbībā ar partnerinstitūcijām.

datus par bibliotēkas izmantošanu un pilnveidotu klientu apkalpošanu, ieviesta apmeklētāju uzskaites sistēma pie galvenās ieejas un pārveidota lasītāju pašreģistrācijas sistēma klientu apkalpošanas centrā. Pilnveidota lasītāju pašreģistrācijas sistēma, t.sk. nodrošinot iespēju reģistrēties attālināti.

Fiziskā krājuma izsniegums 2025. gadā bija 156 352 vienības. Salīdzinājumā ar 2024. gadu tas bija mazāks, tomēr kopumā saglabājās iepriekšējiem gadiem raksturīgajā līmenī. Lielāko daļu veidoja grāmatas, kas veidoja divas trešdaļas no kopējā izsnieguma. Saglabājās augsts pieprasījums arī pēc seriālizdevumiem, savukārt pieauga kartogrāfisko materiālu, nošu un sīkiespiedumu izmantošana.

Izsniegums	2024. gadā	2025. gadā
Fiziskā krājuma izsniegums	184 050	156 352
Grāmatas	108 964	103 173
Seriālizdevumi	63 078	38 052
Sīkiespiedumi	6 737	7 809
Audiovizuālie dokumenti	1 776	1 702
Nošu dokumenti	1 571	1 711
Kartogrāfiskie materiāli	463	2 256
Grafiskie dokumenti	381	468
Citi fiziskie dokumenti	333	299

Turpināts darbs pie atvērtākas bibliotēkas vides veidošanas. Pārkārtota M stāva Uzziņu un informācijas centra lasītava, pilnveidota informācija par grupu nodarbību telpām un paplašinātas piekļuves iespējas atsevišķām lasītavām. Atzinību guva arī LNB Jauniešu telpas modernizācijas projekts M stāvā, kas 2025. gadā saņēma Valsts pārvaldes inovācijas balvu kategorijā "Prakse".

LNB pilnveidoja piekļūstamus pakalpojumus cilvēkiem ar dažādām vajadzībām. Cilvēkiem ar dzirdes traucējumiem bija pieejams digitālais gids zīmju valodā un informatīvs buklets, kas soli pa solim skaidro lasītāja reģistrācijas procesu. Izglītojošās nodarbības tika pielāgotas nedzirdīgiem skolēniem, speciālo izglītības iestāžu audzēkņiem ar autiskā spektra, kustību un intelektuālās attīstības traucējumiem, pirmo reizi nodrošinot arī surdotulku iesaisti. Sadarbībā ar Latvijas Samariešu apvienību notika nodarbības dienas aprūpes centra klientiem. LNB piedalījās arī starptautiskās pieredzes apmaiņas aktivitātēs par iekļaujošu bibliotēku pakalpojumu attīstību.

LNB nodrošināja bezmaksas informācijpratības un medijpratības mācības skolēniem, studentiem, bibliotekāriem un citām interesentu grupām, kā arī apmācības par LNB informācijas resursu izmantošanu. Apmācības paredzētas dažādām lietotāju grupām, tostarp skolēniem, studentiem un izglītības nozares pārstāvjiem.

Informācijpratība	2024. gadā	2025. gadā
Vispārīgo un specializēto lasītāju apmācību grupas	123	120
Vispārīgo un specializēto lasītāju apmācību dalībnieki	2 700	2 184

Skolēni	1 557	1 373
Studenti	919	755
Izglītības darbinieki	58	107
Bibliotekāri	84	-
citi	50	23

LNB nodrošina informācijas pakalpojumus bibliotēkas lietotājiem gan klātienē, gan attālināti. Pakalpojumi ietver uzziņas, konsultācijas, padziļinātu informācijas meklēšanu, profesionālās konsultācijas bibliotēku nozares speciālistiem, profesionālu atbalstu pētniekiem, studējošajiem, skolēniem un ikvienam interesantam. 2025. gadā turpināta starpbibliotēku abonementa (SBA) un starptautiskā starpbibliotēku abonementa (SSBA) pakalpojumu nodrošināšana, kā arī digitalizācija pēc pieprasījuma bibliotēkām. Kopējais SBA, SSBA un digitalizācijas pēc pieprasījuma pakalpojumu izsniegums sasniedza 2700 vienības.

Informācijas pakalpojumi	2024. gadā	2025. gadā
Uzziņas un konsultācijas	25 775	27 634
Uzziņas ar padziļinātu informācijas meklēšanu	1 794	1 644
Profesionālās uzziņas bibliotēku nozarē	732	347
"Jautā bibliotekāram"	678	1 487
Saņemti/izpildīti SBA pieprasījumi	1 408/1 315	1 165/1 115

LNB nodrošina daudzveidīgus digitālos pakalpojumus – Digitālo bibliotēku, katalogus un meklēšanas risinājumus, digitālās kolekcijas, enciklopēdiskos resursus un bibliotēku nozares informācijas vietnes. 2025. gadā pieauga Digitālās bibliotēkas lietotāju skaits, sasniedzot 268 130 lietotājus. Pieauga arī vietnes Gramata500.lv apmeklējums, atspoguļojot interesi par Latviešu grāmatai 500 programmas notikumiem un saturu.

Virtuālais apmeklējums vietnēs	2024. gadā	2025. gadā
LNB katalogs	30 515	22 794
Primo	180 083	186 881
lnb.lv	160 376	144 402
digitalabiblioteka.lv	181 840	268 130
periodika.lv	551 218	494 693
dziesmusvetki.lndb.lv	40 334	50 008
enciklopedija.lv	1 820 626	1 654 868

industria.lndb.lv	14 854	16 058
gids.lnb.lv	18 792	22 975
literaturascelvedis.lv	17 038	23 030
biblioteka.lv	106 536	415 620
Gramata500.lv	8 523	25 110
Kulturaskanons.lv	212 588	187 105

Nacionālās enciklopēdijas redakcija 2025. gadā turpināja darbu pie satura papildināšanas un pilnveides. Gada laikā publicēti 652 jauni šķirkļi un aptuveni 2800 ilustrāciju vienības, kopējam oriģinālšķirkļu skaitam sasniedzot 5570. Enciklopedija.lv 2025. gadā apmeklēja 834 tūkstoši unikālo lietotāju, kuri radīja vairāk nekā 2,3 miljonus lapu skatījumu. Turpināts darbs pie vietnes tehnoloģiskās pilnveides un satura pieejamības uzlabošanas interneta meklētājprogrammās.

Lasīšanas veicināšana 2025. gadā bija viena no nozīmīgākajām LNB darbības jomām. Programmas "Bērnu, jauniešu un vecāku žūrija", "Grāmatu starts" un citas iniciatīvas aptvēra plašu bibliotēku, skolu un diasporas centru tīklu Latvijā un ārvalstīs, iesaistot tūkstošiem bērnu, jauniešu un ģimeņu. Vienlaikus LNB aktīvi iesaistījās diskusijās par lasītprasmes un lasīšanas paradumu attīstību, rīkojot profesionālus forumus un konferences, kā arī uzņemoties iniciatīvu nacionālās lasīšanas stratēģijas izstrādē. Nozīmīgs notikums bija starptautiskais simpozijs "Tiesības uz lasīšanu. Rīgas manifests", kura noslēgumā pieņemtais manifests kalpo par pamatu turpmākam darbam lasīšanas veicināšanas jomā.

Lasīšanas veicināšana	2024. gadā	2025. gadā
Lasīšanas veicināšanas pasākumi bērniem	92	128
Lasīšanas veicināšanas pasākumu dalībnieki	35 007	38 556
Skaļās lasīšanas sacensības dalībnieki	7 000	8 132
Grāmatu starta dalībnieki	5 627	6 648

2025. gada septembrī LNB kā Latvijas pārstāvis tika uzņemta Eiropas lasīšanas veicināšanas organizāciju konsorcijā EURead, paplašinot starptautisko sadarbību lasīšanas veicināšanas jomā un iesaistoties kopīgās Eiropas iniciatīvās. Vienlaikus programma "Grāmatu starts" tika uzņemta starptautiskajā agrīnās lasīšanas tīklā Global Network for Early Years Bookgifting.

2.5.3. DARBĪBAS VIRZIENS – KULTŪRVIETA

"Mēs nostiprināsim LNB kā kultūrvietu nācijas demokrātiskai izaugsmei un starptautiskai atpazīstamībai"

2025. gads LNB kultūras darbā aizritēja notikumu cikla "Latviešu grāmatai 500" zīmē, noslēdzot piecu gadu programmu, kas bija veltīta latviešu grāmatniecības piecsimtgadei. Programma bija iekļauta UNESCO 2025. gada atzīmējamo notikumu kalendārā un apvienoja izstādes, konferences, diskusijas, izglītojošas nodarbības, izdevējdarbības projektus un sabiedrības iesaistes iniciatīvas. Gada laikā tika atklātas vairākas izstādes, izdoti vairāki grāmatniecības vēsturei veltīti izdevumi, organizētas starptautiskas konferences, kā arī īstenotas akcijas "Mans grāmatplaukts" un "Mana grāmata", kurās iesaistījās dalībnieki Latvijā un ārvalstīs. Noslēguma notikums

“Cauri tumsai ar grāmatu” 2025.gada 8.novembrī vienoja bibliotēkas, pētniekus, rakstniekus un lasītājus visā Latvijā un diasporā.

Notikumu cikla aktivitātes norisinājās ne tikai bibliotēkā, bet arī dažādās Latvijas pilsētās, reģionos, diasporā un ārzemēs.

Noslēdzoties piecsimtgades programmai, tika apkopota arī reģionālo bibliotēku pieredze. No 2021. līdz 2025. gadam visā Latvijā notikušas 286 norises, kuras apmeklējuši 12 828 interesenti. Lielāko daļu veidoja izstādes, tikšanās, diskusijas, lasījumi un darbnīcas. Programmas rezultāti bija redzami ne tikai pasākumu apmeklējumā, bet arī tās atpazīstamībā – 2025. gadā aktivitātes atspoguļotas 1183 publikācijās, sasniedzot gandrīz 20 miljonu lielu potenciālo auditoriju Latvijas medijos.

Kultūras notikumu apmeklējums LNB	2024. gadā	2025. gadā
Izstāžu zāļu apmeklējums	57 562	72 226
Muzeja apmeklējums	64 633	63 621
Norišu apmeklējums	27 031	39 798
LNB izstāžu ārpus LNB telpām apmeklējums	-	25 377

LNB 2025. gadā turpināja pildīt daudzfunkcionālas kultūrvietas lomu, apvienojot bibliotēkas, izglītības, pētniecības, koprades un tikšanās vietu. Gada laikā bibliotēku apmeklēja aptuveni 430 tūkstoši cilvēku. Apmeklētāji izmantoja LNB krājumu un informācijas resursus, strādāja un mācījās lasītavās, tikās ar kolēģiem un domubiedriem, kā arī apmeklēja kultūras un izglītības norises.

2025. gadā pieauga arī īpaši tūristiem paredzēto apmeklējuma dienu popularitāte. "Tūristu pirmdienās" un no 2025. gada ieviestajās "Tūristu otrdienās" kopumā reģistrēti 12 030 apmeklējumi, salīdzinot ar 3639 apmeklējumiem 2024. gadā “Tūristu pirmdienās”.

2025. gada izstāžu programma aptvēra daudzveidīgas tēmas – no grāmatniecības un kultūras mantojuma līdz mākslai, literatūrai un vēsturei. Līdzās citviet pārskatā aplūkotajām izstādēm LNB apmeklētājiem bija pieejamas arī izstādes "Teksts mūs neinteresē", "Gandrīz ideāla sieviete. Pirmās grāmatas, kalendāri un žurnāli latviešu lasītājām", "Ieskaņots. Atskaņots. No fonogrāfa līdz mūzikas centram" un "Pastmarka = vērtszīme", kā arī tematiskas krājuma izlases, piemēram, "Kritiskā domāšana un pētniecība", "Apceļosim Latvijas novadus" un "Latviešu etniskās pašapziņas modinātāja Krišjāņa Barona 190. jubileja". Latvijas Muzeju biedrības Gada balvu 2025 izglītojošajā darbā saņēma LNB izstāde “Tiesības uz bibliotēku”, kas aktualizē lasīšanas un bibliotēku nozīmi sabiedrībā un veicina izpratni par tiesībām uz informāciju, zināšanām un kultūras mantojumu.

Kultūrizglītības jomā 2025. gadā turpināja attīstīties "Virtakas klases" programma, kas iepazīstina ar grāmatniecības vēsturi, rakstības kultūru un drukas tehnoloģijām. Gada laikā notika 355 nodarbības un radošās darbnīcas, kurās piedalījās 5416 dalībnieki – par 28 % vairāk nekā 2024. gadā. Programma tika papildināta ar jauniem izglītības piedāvājumiem, tostarp izstrādāts un divas reizes īstenots kaligrāfijas neformālās izglītības cikls pieaugušajiem.

2025. gadā LNB uzsāka regulāru sestdienu programmu ģimenēm ar bērniem. Katru sestdienu bibliotēka piedāvāja nodarbības un pasākumus, kurus veidoja "Virtakas klase", Bērnu literatūras centrs, Jauniešu telpa, Baltā vilka klase un LNB izstādes. Gada laikā tika veidots daudzveidīgs un regulārs piedāvājums, stiprinot LNB kā ģimenēm pieejamu kultūras, izziņas un kopā būšanas vietu.

Plašu auditoriju piesaistīja Muzeju nakts programma "Bibliotopija", kuras centrā bija grāmata un lasīšanas pieredze. Apmeklētāji piedalījās Skaļās lasīšanas maratonā, klusās lasīšanas norisē bibliotēkas jumta korē, radošajās darbnīcās un ekskursijās izstādēs. Programmu papildināja 16. gadsimta iespiedpreses demonstrējumi un pastāvīgās ekspozīcijas "Grāmata Latvijā" aktivitātes. Muzeju naktī LNB apmeklēja 1447 interesenti. Ar "Bibliotopijas" programmu LNB piedalījās arī Rīgas svētku programmā "Alternatīvā Rīga" Uzvaras parkā, piedāvājot radošās darbnīcas, tematisku lasītavu un literāras izziņas iespējas dažādām paaudzēm.

2025. gadā LNB sadarbībā ar Latvijas Grāmatizdevēju asociāciju pirmo reizi rīkoja divus Rīgas Grāmatu svētkus – 7.–8. martā un 24.–25. oktobrī. Svētku programma pulcēja izdevējus, autorus un lasītājus, piedāvājot grāmatu atvēršanas svētkus, diskusijas, radošās darbnīcas un kuratoru vadītas ekskursijas LNB izstādēs. Rudens Rīgas Grāmatu svētku ietvaros norisinājās arī starptautiskais simpozijs "Tiesības uz lasīšanu. Rīgas manifests", kura noslēgumā pieņemtais manifests kļuva par pamatu nacionālās lasīšanas stratēģijas izstrādei.

Kopējais LNB un LNB sadarbībā ar dažādiem partneriem rīkoto norišu apmeklētāju skaits pieauga līdz 33 614, kas liecina par lielāku auditorijas interesi par bibliotēkas piedāvātajām norisēm.

Kultūras pakalpojumi	2024. gadā	2025. gadā
Ekskursijas	649	621
Ekskursiju apmeklētāji	14 219	11 553
LNB veidotās izstādes LNB telpās	9	15
Krājuma izlases	40	33
Sadarbības partneru veidotās izstādes LNB telpās	12	13
Klientu veidotās izstādes LNB telpās	6	3
Grāmatu atvēršanas LNB telpās	14	8
Kultūrizglītības pasākumi	734	511
Kultūrizglītības pasākumu apmeklētāji	31 595	33 614
Norises meditācijas telpā	35	38
Meditācijas telpas norišu dalībnieki	9 303	6 941

2025. gadā LNB turpināja arī izdevējdarbību, publicējot bibliogrāfiskos, pētnieciskos un nozares izdevumus. Tika izdoti arī pētījumi par Latvijas iedzīvotāju lasīšanas paradumiem, bibliotēku nozares attīstību un medijpratību, nodrošinot sabiedrībai un profesionāļiem pieejamus pētniecības un metodiskos resursus.

LNB izdevējdarbība 2025.gadā
Latvijas jaunākās grāmatas: informatīvs izdevums. Rīga, LNB, 2025.
Periodikas rādītājs. Rīga, LNB, 2025.
Latvijas izdevējdarbības statistika, 2024: statistisko materiālu krājums. Rīga, LNB, 2025

Publishing statistics of Latvia 2024: a collection of statistics. Rīga, LNB, 2025
Apgaismības starpnieki : vācbaltiešu mācītāji latviešu rakstniecībā, 1815-1848. Pauls Daija, Rīga, LNB, 2025
LNB Zinātnisko rakstu 14. (XXXIV) sējums "Izdevējdarbība un nācija". Atbildīgais redaktors: Mārtiņš Mintaurs, Rīga, LNB, 2025
Literatūras ceļvedis. Rīga, LNB, 2025. Nr. 1.-9.
Latviešu grāmatniecības vēstures laika skala. Zinātniskie redaktori: Pauls Daija, Mārtiņš Mintaurs, Rīga, LNB, 2025
Teodors Līventāls. Krišjānis Valdemārs latviešu bibliotēku nozarē. Sastādītāja: Jana Dreimane, Rīga, LNB, 2025
Grāmata un bibliotēka Liepājā gadu simtos. Sastādītāja: Jana Dreimane, Liepājas Centrālā zinātniskā bibliotēka, 2025.
Tā pirmā grāmata. Atbildīgie redaktori: Toms Ķencis, Pireta Lotmana, Rīga, LNB, 2025
See esimene raamat: 500 aastat ühist kirjakultuuri. Editor: Pireta Lotmana, Toms Ķencis, Eesti Rahvusraamatukogu, 2025
Latvijas Nacionālās bibliotēkas veiktie pētījumi par Latvijas iedzīvotāju lasīšanas paradumiem 2024. gadā. Agnese Pašāne, Maija Treile, Rīga, LNB, 2025
Teksts mūs neinteresē. Sastādītāja: Ineta Vaivode, Rīga, LNB, 2025
Ansis Gulbis rakstos, vēstulēs un atmiņās. Viesturs Zanders, Rīga, LNB, 2025
Metafora 20. gadsimta latviešu dzejas diahronijā: dabas parādību tropu kvantitatīvā un kvalitatīvā analīze konceptuālās metaforas teorijas kontekstā: promocijas darba kopsavilkums. Anda Baklāne, Rīga, LU, 2025
Medijpratības pamati bibliotēku speciālistiem. Rīga, LNB, 2025
Konferences "Latviešu grāmatas ceļš: terminoloģija un valoda piecsimtgades gaismā" tēžu krājums. Rīga, LNB, 2025
IFLA Ziņojums par attīstības tendencēm: 2024. gada izdevums "Ar pārliecību raugoties informācijas nākotnē". Rīga, LNB, 2024
Pārskata ziņojums par Latvijas bibliotēkām 2024. gadā. Rīga, LNB, 2025
Jaunieguvumu apskats: humanitāro un sociālo zinātņu izdevumi svešvalodās. Sastādītāja: Līva Vē, Rīga, LNB, 2025. Nr.1.-4.
Jaunieguvumu apskats: tehnoloģiju un dabaszinātņu izdevumi svešvalodās. Sastādītāja: Zane Bondare, Rīga, LNB, 2025. Nr.1.-4.

2.5.4. DARBĪBAS VIRZIENS – SADARBĪBA

"LNB ir līderis bibliotēku nozarē, grāmatzinātnes un digitālā kultūras mantojuma jomā, nozīmīgs humanitāro un sociālo zinātņu pētniecības centrs un sadarbības partneris kultūrā un izglītībā."

LNB darbojās kā bibliotēku nozares sadarbības un kompetenču centrs, koordinējot kopīgas iniciatīvas ar bibliotēkām, izglītības un kultūras institūcijām, valsts pārvaldes iestādēm un starptautiskajiem partneriem. LNB organizēja profesionālās pilnveides pasākumus, sniedza metodisko atbalstu bibliotēkām, koordinēja lasīšanas un medijpratības iniciatīvas, kā arī pārstāvēja Latvijas bibliotēku nozari starptautiskās organizācijās un sadarbības tīklos. LNB piedalījās arī nacionāla un Eiropas līmeņa iniciatīvās digitālās transformācijas, datu pārvaldības un mākoņdatošanas pakalpojumu jomā.

Sadarbība ar Latvijas bibliotēkām aptvēra gan profesionālās pilnveides pasākumus, gan kopīgus attīstības projektus.

LNB piedalījās un virzīja grozījumu izstrādi Bibliotēku likumā.

2025. gadā LNB organizēja konferences, seminārus, diskusijas un lasījumus, pulcējot bibliotēku nozares speciālistus, pētniekus, kultūras mantojuma, valodas un izglītības jomas pārstāvjus, kā arī citus interesentus. To vidū bija Latvijas skolu un bērnu bibliotekāru 2. lasītpatikas forums Tukumā, starptautiskā konference "Digitālā kultūras mantojuma dienas", konference "Latviešu grāmatas ceļš: terminoloģija un valoda piecsimtgades gaismā" un citi pasākumi.

Konferences, semināri, diskusijas un lasījumi	2024. gadā	2025. gadā
LNB organizētas konferences	7	12
LNB organizēto konferenču dalībnieki	936	2 140
LNB organizētie semināri, diskusijas un lasījumi	44	24
LNB organizēto semināru, diskusiju un lasījumu dalībnieki	2 024	1 047

Profesionālās pilnveides pasākumos piedalījās 4327 dalībnieki, tostarp 3633 bibliotekāri no visas Latvijas. Bibliotēku, arhīvu, muzeju un citu atmiņas institūciju speciālistiem tika piedāvātas profesionālās tālākizglītības, pilnveides un neformālās izglītības programmas klātienē, tiešsaistē un Latvijas reģionos. Kvalifikāciju "Bibliotekārs" ieguva 10 dalībnieki, bet programmu "Bibliotēku zinību pamati" absolvēja 15 dalībnieki.

Bibliotēku nozares speciālisti piedalījās Erasmus+ programmas "Pieaugušo izglītības mobilitātes" aktivitātēs. Projekta ietvaros tika īstenotas 58 mobilitātes, nodrošinot profesionālās pieredzes apmaiņu un iespēju iepazīt dažādu Eiropas valstu bibliotēku darbu.

Profesionālās pilnveides pakalpojumi	2024. gadā	2025. gadā
Sagatavoto un aktuālo bibliotekāru profesionālās pilnveides kursu programmu skaits	41	44
LNB īstenoto bibliotekāru profesionālās pilnveides kursu programmu skaits	40	44
LNB īstenoto profesionālās pilnveides pasākumi (ieskaitot kursus)	137	105

Profesionālās pilnveides pasākumu (ieskaitot kursus) apmeklētāji	5 433	4 327
LNB nodrošinātās profesionālās pilnveides kursu bibliotekāriem akadēmiskās stundas	2 004	1 660
Informatīvi/ izglītojoši semināri	26	23
Informatīvo/ izglītojošo semināru dalībnieki	2 508	2 361
Reģionālā līmeņa bibliotēku stiprināšanas pasākumi	17	11
Reģionālā līmeņa bibliotēku stiprināšanas pasākumu dalībnieki	2 181	683
Kompetenču attīstības centra realizētās neformālās izglītības programmas	27	32
Kompetenču attīstības centra realizētās neformālās izglītības programmu dalībnieki	1 044	770
Kompetenču attīstības centra realizētās formālās izglītības programmas	7	7
Kompetenču attīstības centra realizētās formālās izglītības programmu dalībnieki	39	79

Medijpratības jomā uzmanība tika pievērsta bibliotekāru zināšanām par akadēmisko informācijpratību, mākslīgo intelektu un reģionālo mediju lomu informācijas telpā. Turpinājās bibliotekāru neformālās izglītības programma "Medijpratības meistari", kuru 2024./2025. gada ciklā pabeidza 22 dalībnieki, bet rudenī mācības uzsāka vēl 25 bibliotekāri.

Īpaša uzmanība tika pievērsta reģionālo mediju lomai Latgales informatīvās telpas stiprināšanā, aktualizējot bibliotēku un vietējo mediju sadarbību kvalitatīvas informācijas pieejamības nodrošināšanā. Gada laikā tika sagatavots metodiskais izdevums "Medijpratības pamati bibliotēku speciālistiem", kura publicēšana un popularizēšanas pasākumi paredzēti 2026. gadā. Starptautiskā sadarbībā tika īstenoti Erasmus+ projekti NEDLib par pieaugušo izglītību medijpratības jomā un LIBRA.I., kas veltīts mākslīgā intelekta izmantošanai medijpratības apmācībās.

Medijpratības pasākumi	Dalībnieki 2025. gadā
Tīmekļseminārs "Pašvaldību vēlēšanas – līdzdalība un atbildība"	101
Tīmekļseminārs "Medijpratība kā akadēmiskā darba kompetence "	152
Tīmekļseminārs "Reģionālo mediju loma Latgales reģiona informācijas telpas stiprināšanā "	107
Pasaules medijpratības un informācijpratības nedēļā atbalstītas aktivitātes reģionos	4
Kompetenču pilnveides programma "Medijpratības meistari"	191

Lasīšanas veicināšanas programmu īstenošanā LNB sadarbojās ar publiskajām un skolu bibliotēkām, izglītības iestādēm, izdevējiem un diasporas organizācijām Latvijā un ārvalstīs. Šis sadarbības tīkls nodrošina programmu norisi visā Latvijā un ārpus tās, veicinot grāmatu pieejamību un bibliotēku iesaisti darbā ar dažādām auditorijām.

Publisko bibliotēku krājumu papildināšanai tika īstenota Grāmatu programma publiskajām bibliotēkām. Tās ietvaros 711 bibliotēkas saņēma321 nosaukuma grāmatas 9896 eksemplāros no 34 izdevējiem. Vairāk nekā puse no izdevumiem bija latviešu oriģinālliteratūra, nodrošinot Latvijas autoru darbu pieejamību bibliotēkās visā valstī.

LNB nodrošināja Latvijas bibliotēku statistisko datu apkopošanu un kvalitātes pārraudzību, uzturot vienotu bibliotēku darbības rādītāju uzskaiti valsts mērogā. Apkopotā informācija tiek izmantota Bibliotēku nozares attīstības stratēģijas 2023–2027 rezultatīvo rādītāju uzraudzībai, nozares analīzei un attīstības tendenču izvērtēšanai. Balstoties uz statistikas datiem, gada pārskatiem, aptaujām un citiem nozares informācijas avotiem, tika sagatavots ikgadējais Pārskata ziņojums par Latvijas bibliotēkām, kas apkopo bibliotēku darbības rezultātus, aktualitātes un attīstības tendences Latvijā. Latvijas bibliotēku statistikas dati tika iesniegti arī Starptautiskās bibliotēku asociāciju un institūciju federācijas (IFLA) bibliotēku statistikas datu kartei, nodrošinot Latvijas bibliotēku nozares rādītāju pieejamību starptautiskā mērogā. Sadarbībā ar reģionu galvenajām bibliotēkām tika izstrādāta publisko bibliotēku pašnovērtējuma anketa, kas balstīta starptautiskajā pieredzē un Bibliotēku nozares attīstības stratēģijas 2023–2027 principos. Anketa aptver bibliotēku pieejamību, lasīšanas veicināšanu, ilgtspēju un citus darbības aspektus, veidojot vienotu pieeju bibliotēku darba izvērtēšanai.

Latvijas Bibliotēku portāls turpināja pildīt nozares profesionālās informācijas platformas lomu. Gada laikā tajā publicētas 163 ziņas, 184 raksti, profesionālās literatūras apskati, intervijas un pieredzes stāsti no Latvijas un ārvalstīm. Portālā tika publicēti arī bibliotekāriem paredzēti izdevumi, semināru ieraksti un informācija par nozares aktualitātēm, nodrošinot vienotu informācijas apriti bibliotēku nozarē. Starptautisko nozares aktualitāšu pieejamībai latviešu valodā tika publicēts IFLA Ziņojums par attīstības tendencēm: 2024. gada izdevums, kas bibliotēku speciālistiem sniedz ieskatu bibliotēku, informācijas un tehnoloģiju attīstības virzienos pasaulē.

Latvijas Kultūras kanona programmas īstenošanā turpinājās sadarbība ar skolām, bibliotēkām, kultūras institūcijām un pedagogiem visā Latvijā. Gada laikā notika 39 klātienes un tiešsaistes nodarbības, lekcijas, semināri un konkursi, kuros piedalījās 2925 dalībnieki. Tika izveidota astotā orientēšanās spēle Gaismas pilī, sagatavots informatīvais plakāts bibliotēkām un skolām Latvijā un diasporā, kā arī turpināta Kultūras kanona digitālā satura attīstība, publicējot ekspertu video stāstus par kanonā iekļautajām vērtībām. Sadarbībā ar Latvijas Kultūras akadēmiju notika konkurss vidusskolēniem par Latvijas Kultūras kanona vērtību interpretāciju, savukārt kopā ar Ziedoņa muzeju uzsākts darbs pie Kultūras kanonam veltītas animācijas filmas izveides.

Digitālās attīstības jomā LNB turpināja darbu pie valsts mēroga informācijas sistēmu un koplietošanas pakalpojumu attīstības. Tika uzsākti sagatavošanās darbi jaunās bibliotēku informācijas sistēmas ieviešanai, izvērtējot iespējamos risinājumus, bibliotēkas pamatprocesus un datu migrācijas prasības. Sadarbībā ar Kultūras informācijas sistēmu centru turpinājās Vienotā bibliotēku kopkataloga izveide, kurā LNB nodrošina bibliogrāfisko datu kvalitāti, datu migrāciju un metodisko atbalstu bibliotēkām.

LNB kā viens no valsts datu apstrādes mākoņa pakalpojumu sniedzējiem turpināja attīstīt mākoņdatošanas infrastruktūru un iesaistījās Eiropas Komisijas iniciatīvā EuroCloud, kur Latviju pārstāv kā vienīgā institūcija. Darbs turpinājās arī pie mākslīgā intelekta risinājumu izmantošanas kultūras mantojuma datu apstrādē un analīzē, kā arī Digitālā kultūras mantojuma platformas pilnveides.

Starptautiskajā sadarbībā īpaši nozīmīga bija LNB iesaiste Eiropas bibliotēku nozares organizācijās un sadarbības projektos. Gada laikā LNB Rīgā uzņēma Eiropas Bibliotēku, informācijas un dokumentācijas asociāciju biroja

Bibliotēka turpināja darbu starptautiskos profesionālajos tīklos, tostarp IFLA, CENL, EBLIDA un Baltijas valstu nacionālo bibliotēku sadarbības formātos. Nozīmīgs notikums bija sadarbības vienošanās noslēgšana ar Vācijas

Bibliotēku asociāciju federālo savienību (BID) un Latvijas Bibliotekāru biedrību. Vienošanās paredz profesionālās pieredzes apmaiņu, kopīgu pasākumu organizēšanu un sadarbību bibliotēku nozares attīstības jautājumos līdz 2028. gadam, paplašinot Latvijas bibliotēku nozares sadarbības iespējas Eiropas mērogā.

LNB dalība starptautiskās profesionālās organizācijās	Saīsinājums	LNB pārstāvība organizācijā
Starptautiskā Bibliotēku asociāciju un institūciju federācija *International Federation of Library Associations and Institutions*	IFLA	Conference of Directors of National Libraries – LNB pārstāv D.Baltiņa Europe Regional Division Committee – D.Baltiņa. Pilnvaru termiņš 2023-2025. Cataloguing Section – M.Kreislere. Darbs sekcijas komitejā. Pilnvaru termiņš 2023-2025. Environment, Sustainability and Libraries Section – K.Deksne Darbs sekcijas komitejā. Pilnvaru termiņš 2023-2025. Bibliography Section – I.Āķe Rare Books and Special Collections Section Libraries for Children and Young Adults Section
Eiropas RDA interešu grupa *European RDA Interest Group*	EURIG	LNB pārstāv M.Kreislere
Eiropas Nacionālo bibliotēku direktoru konference *Conference of European National Librarians*	CENL	LNB pārstāv D.Baltiņa Books and Audiences Network Group (BANG!) – Grāmatu un auditoriju grupā pārstāv I.Vaivode. Pilda sekcijas sekretāres un mantzines uzdevumus
Eiropas Zinātnisko bibliotēku asociācija *Ligue des Bibliothèques Européennes de Recherche - Association of European Research Libraries*	LIBER	LNB pārstāv D.Baltiņa. Darbs LIBER konferences programmas komitejā
Starptautiskā ISBN aģentūra *International ISBN Agency*	ISBN	LNB pārstāv A.Gailīte
Starptautiskā ISMN aģentūra *International ISMN Agency*	ISMN	LNB pārstāv A.Gailīte
Starptautiskais ISSN centrs *International Centre for the registration of serial publications. ISSN. International Centre*	CIEPS	LNB pārstāv G.Mikuda
Baltijas jūras reģiona bibliotēku apvienība	BB	LNB pārstāv D.Baltiņa. Darbs asociācijas valdē. Pilnvaru termiņš 2024-2028. V.Piščikova – asociācijas auditore 2024-2026.

Bibliotheca Baltica		
Baltijas Izpētes attīstības asociācija *Association for the Advancement of Baltic Studies*	AABS	LNB ir institucionālais biedrs
Starptautiskā Mūzikas bibliotēku, arhīvu un dokumentācijas centru asociācija *International Association of Music Libraries, Archives and Documentation Centres*	IAML	LNB pārstāv R.Almane-Palmbaha
Starptautiskā Skaņas un audiovizuālo arhīvu asociācija *International Association of Sound and Audiovisual Archives*	IASA	LNB pārstāv Z.Grosa
Eiropas Bibliotēku, informācijas un dokumentācijas asociāciju birojs *European Bureau of Library Information and Documentation Associations*	EBLIDA	LNB ir asociētais biedrs. LNB pārstāv K.Kukaine. Darbs asociācijas izpildkomitejā. Pilnvaru termiņš 2024-2027. Autortiesību ekspertu grupa Jurģis Īvāns
Eiropas Zinātnisko bibliotēku konsorcijs *Consortium of European Research Libraries*	CERL	Darbs asociācijas komitejā. Pilnvaru termiņš 2024-2025.
Baltijas Audiovizuālo Arhīvu Padome *Baltic Audiovisual Archival Council*	BAAC	LNB pārstāv Z.Grosa. Darbs asociācijas valdē. Pilnvaru termiņš 2022-2025.
Starptautisks Holandiešu un flāmu mākslas kuratoru tīkls *Dutch And Flemish art From The Low Countries*	CODART	LNB pārstāv D.Zinovjevs
Eiropas Grāmatniecības muzeju asociācija *Association of European Printing Museums*	AEPM	LNB pārstāv M.Treile
Starptautiskā Ex Libris lietotāju grupa *International Group of Ex Libris Users*	IGELU	LNB pārstāv I.Kurme un I.Tiltiņa

Starptautiskā Bērnu un jaunatnes literatūras padome *International Board on Books for Young People*	IBBY, Latvijas Nacionālā sekcija – LBJLP	LNB pārstāv S.Tretjakova
Digitālās humanitārās zinātnes Ziemeļvalstīs un Baltijas valstīs *Digital Humanities in the Nordic and Baltic countries*	DHNB	LNB pārstāv A.Baklāne. Darbs asociācijas valdē. Pilnvaru termiņš 2024-2025.
Ziemeļvalstu tīklošanās grupa bibliogrāfijas un infrastruktūras jautājumos *Nordic Networking Group on bibliographic and infrastructure topics*	NNG	LNB pārstāv I.Āķe un E.Skvireckis
Starptautiskā Grāmatu un papīra restauratoru asociācija *International Association of Book and Paper Conservators*	IADA	LNB pārstāv I.Daugule-Balode
Darba grupa Austrumeiropas, Centrālaustrumeiropas un Dienvidaustrumeiropas pētniecībai *Die Arbeitsgemeinschaft der Bibliotheken und Dokumentationsstellen der Ost-, Ostmittel- und Südosteuropaforschung*	ABDOS	LNB pārstāv Speciālo krājumu departaments
Starptautiskā Muzeju padome *International Council of Museums*	ICOM	LNB pārstāv M.Treile
Eiropas Komisijas ekspertu grupa vienotai Eiropas kultūras mantojuma datu telpai *European Commission Expert Group on the Common European Data Space for Cultural Heritage*	CEDCHE	Latviju pārstāv K.Bandere
Starptautiskā Publikāciju saišu veidošanas asociācija	Crossref	LNB pārstāv A.Gailīte

Publishers International Linking Association		
Vienota valodas resursu un tehnoloģiju infrastruktūra *Common Language Resources and Technology Infrastructure*	CLARIN	LNB pārstāv Digitālās attīstības departaments
Eiropas Sinoloģijas bibliotēku asociācija *European Association of Sinological Librarians*	EASL	LNB pārstāv E.Pavlova
Eiropas Digitālā bibliotēka *The European Digital Library*	Europeana	Out of commerce works darba grupa – J. Īvāns (2025.gadā piedalās kā EUIPO pārstāvis). Latvijas Nacionālā agregatora pārstāvji A. Žogla, E.Boltris
Elektroniskā informācija bibliotēkām *Electronic Information for Libraries*	EIFL	LNB pārstāv I.Linde
Semantiskā tīmekļa konference bibliotēkām *Semantic Web in Libraries Conference*	SWIB	Uldis Bojārs, SWIB programmas komitejas loceklis
Eiropas lasīšanas veicināšanas organizāciju konsorcijs *European Network of Organisations for Promoting Reading*	EURead	LNB pārstāv Dagnija Baltiņa

2.5.5. LNB DARBĪBAS STRATĒĢIJAS PRIORITĀTE – CILVĒKI

LNB darbības rezultātu pamatā ir profesionāli, zinoši un iesaistīti darbinieki. Profesionālā attīstība, zināšanu pārnese, jaunu speciālistu piesaiste un iekšējā komunikācija bija galvenie personāla attīstības virzieni, nodrošinot organizācijas spēju īstenot tās stratēģiskos mērķus.

Darbinieku profesionālajai pilnveidei tika īstenotas mācību programmas un organizētas daudzveidīgas kompetenču attīstības aktivitātes. Otro reizi notika programma „Latvijas Nacionālās bibliotēkas funkcijas un vieta Latvijas bibliotēku sistēmā", kuru absolvēja 18 darbinieki, savukārt pieaugušo izglītošanā iesaistītajiem speciālistiem tika izstrādāta un īstenota programma „Pieaugušo izglītotāja ABC". Darbinieki pilnveidoja digitālās prasmes, apgūstot dažādus digitālos rīkus un piedaloties profesionālās pilnveides pasākumos Latvijā un ārvalstīs. Erasmus+ projektu ietvaros 46 LNB darbinieki piedalījās 58 pieaugušo izglītības mobilitātēs.

Zināšanu pārnese bija īpaši nozīmīga jomās, kur nepieciešamas specifiskas zināšanas par LNB funkcijām un pakalpojumiem. Jaunajiem darbiniekiem tika nodrošināts mentorings un ievadapmācības, savukārt dažādās struktūrvienībās regulāras sanāksmes, kopīgas mācības un pieredzes apmaiņas aktivitātes palīdzēja nodrošināt vienotu izpratni par bibliotēkas procesiem un darba organizāciju. Praktiskās zināšanas tika nodotas arī nākamajiem nozares speciālistiem, nodrošinot studentu prakses un iesaistoties profesionālās izglītības aktivitātēs restaurācijas, bibliotēku darba un citās jomās. LNB ietvaros no 11.11.2025. līdz 14.11.2025. organizētas Bibliogrāfijas institūta Atvērto durvju dienas, sniedzot iespēju neformālā veidā kolēģiem iepazīt Bibliogrāfijas institūta darbu, tādējādi pilnveidojot kolēģu zināšanas par Bibliogrāfijas institūta funkcijām un to nozīmi. Apmeklētāju skaits pārsniedza 100 personas.

Jaunu speciālistu piesaistei un bibliotekāra profesijas popularizēšanai LNB piedalījās Ēnu dienā, uzņemot 25 skolēnus, kā arī nodrošināja prakses vietas 40 studentiem. Gada laikā tika organizēti 34 amatu konkursi un darba attiecības nodibinātas ar 44 darbiniekiem. Jauno kolēģu integrācijai tika rīkoti ievadpasākumi, kuros dalībnieki iepazinās ar bibliotēkas struktūru, funkcijām un darba vidi.

Katru mēnesi notiek informācijas rīti visiem LNB darbiniekiem kopā par aktuālajiem jautājumiem, plānošanas diskusijas un citi iekšējās komunikācijas formāti nodrošināja darbinieku informētību par bibliotēkas aktualitātēm un attīstības iecerēm. Pārskata periodā īstenota darbinieku iesaistes un apmierinātības aptauja, izmantojot Gallup Q12 metodoloģiju. Aptaujas rezultāti liecināja par kopumā stabilu darbinieku iesaistes un apmierinātības līmeni, darbinieku iesaistes vidējam rādītājam saglabājoties 4,2 punktu līmenī. Galvenais iemesls darbinieku neapmierinātībai ir nekonkurētspējīgais atalgojums. LNB darba kultūras neatņemama daļa bija arī kopienas pasākumi – bibliotēkas dzimšanas dienas svinības augusta beigās, ilggadējo darbinieku godināšana, augstskolu absolventu sumināšana, Ziemassvētku pasākumi un ikgadējās balvas „Vilciņš" pasniegšana. Darbinieku savstarpējās sadarbības un kolektīva saliedētības veicināšanai tika organizēti arī kopīgi izziņas un kultūras pasākumi ārpus bibliotēkas, tostarp ekskursijas un pieredzes apmaiņas aktivitātes.

2.5.6. LNB DARBĪBAS STRATĒĢIJAS PRIORITĀTE – PROCESI

LNB pilnveidoja darba procesus, lai nodrošinātu efektīvāku resursu izmantošanu, kvalitatīvākus pakalpojumus un pārskatāmāku pārvaldību. Galvenie uzlabojumi bija saistīti ar dokumentu aprites digitalizāciju, risku pārvaldību, pakalpojumu attīstību, procesu digitalizāciju un projektu vadību.

Pārskata periodā ieviesta dokumentu un darbplūsmu vadības sistēma „Namejs", nodrošinot pāreju uz centralizētu elektronisku dokumentu apriti. Darbiniekiem organizētas apmācības, un gada laikā sistēmā reģistrēti aptuveni 5150 pārvaldes dokumenti. Pārskatītas dokumentu aprites un glabāšanas kārtības, tostarp krājuma veidošanas un komandējumu dokumentācija.

Turpināta gatavošanās jaunās bibliotēku informācijas sistēmas ieviešanai, izvērtējot iespējamos risinājumus, analizējot bibliotēkas pamatprocesus un sagatavojoties datu migrācijai no ALEPH sistēmas.

Risku pārvaldībā uzturēts un pilnveidots LNB risku reģistrs, risku analīzē izmantojot arī incidentu reģistra datus. Vadības līmenī regulāri notika risku izvērtēšanas diskusijas, bet sistemātisks monitorings ļāva novērtēt ieviesto pasākumu efektivitāti un savlaicīgi identificēt jaunus riskus.

Pakalpojumu pilnveide balstījās lasītāju un apmeklētāju vajadzību izzināšanā un regulārā pakalpojumu izvērtēšanā. 2025. gadā:

- pilnveidota lasītāju pašreģistrācijas sistēma un ieviesta iespēja reģistrēties attālināti;
- uzlabota attālinātā piekļuve abonētajām elektroniskajām datubāzēm;
- veiktas Digitālās bibliotēkas lietotāju aptaujas un ieviesta detalizētāka apmeklētāju uzskaite lasītavās;
- organizētas klientu apkalpošanas mācības darbiniekiem;
- izvērtēts Personālā abonementa pakalpojums un sagatavoti priekšlikumi tā pilnveidei 2026. gadā.

Turpināta darba procesu digitalizācija, pie galvenās ieejas ieviešot apmeklētāju uzskaites sistēmu, kas nodrošina precīzākus datus par apmeklētāju plūsmu. Izstrādāti digitāli risinājumi restaurācijas darbu un grāmatu uzskaitei, kā arī pilnveidota pasākumu dalībnieku pieteikumu sistēma.

Projektu uzraudzības padome gada laikā sanāca piecas reizes, koordinējot projektu īstenošanu un struktūrvienību iesaisti. LNB turpināja dalību valsts pētījumu programmās un ārvalstu finansētos projektos, piesaistot finansējumu bibliotēkas attīstībai, pētniecībai un starptautiskajai sadarbībai.

LNB administratīvā vadība organizēja regulāras sanāksmes – reizi nedēļā plašākā vadības sastāvā un reizi nedēļā vadības kodola sastāvā –, lai koordinētu bibliotēkas darbu un pieņemtu stratēģiskus lēmumus.

2.5.7. LNB DARBĪBAS STRATĒĢIJAS PRIORITĀTE – VIDE

LNB turpināja pilnveidot darba un publisko vidi, pievēršot uzmanību drošībai, infrastruktūras uzturēšanai, krājuma saglabāšanai un ilgtspējīgai resursu izmantošanai. Darbs tika organizēts, lai nodrošinātu darbiniekiem un apmeklētājiem drošu, ērtu un pieejamu vidi, kā arī bibliotēkas pakalpojumu nepārtrauktību.

Informācijas tehnoloģiju jomā tika uzturēta un pilnveidota IT infrastruktūra, nodrošinot informācijas sistēmu nepārtrauktu darbību un lietotāju atbalstu. Tika veikta informācijas sistēmu izvērtēšana atbilstoši kiberdrošības prasībām, noteiktas sistēmu kategorijas un pārskatītas atbildības jomas. Stiprināta e-pasta drošība un mēstuļu filtrēšana, kā arī apzinātas prioritārās tehnikas un infrastruktūras atjaunošanas vajadzības. LNB Palīdzības dienests ikdienā nodrošināja atbalstu vairāk nekā 350 darbiniekiem un bibliotēkas apmeklētājiem.

Bibliotēkas telpu un pakalpojumu attīstībā pilnveidota M stāva funkcionalitāte, pārkārtojot interjeru, aktualizējot pakalpojumu piedāvājumu un optimizējot krājuma izvietojumu dažādām lietotāju grupām. Tika nodrošināta arī ilgtermiņa nomnieka piesaiste "Divu Raiņu" telpai, saglabājot ēdināšanas pakalpojumu pieejamību bibliotēkas apmeklētājiem.

Darbinieku un apmeklētāju drošībai tika organizētas evakuācijas mācības, ugunsdrošības un pirmās palīdzības apmācības.

Ilgtspējīgas vides attīstībai tika uzsākta saules parka izbūve pašpatēriņa elektroenerģijas nodrošināšanai un turpināti energoefektivitātes uzlabošanas darbi krājuma repozitārijā. Sabiedrības uzmanību vides jautājumiem pievērsa arī LNB "Pilsētas pļava", kas kalpo kā piemērs bioloģiskās daudzveidības veicināšanai pilsētvidē.

NOVĒRTĒJUMS PAR STRATĒĢIJAS IEVIEŠANU

2025. gads bija pirmais pilnais Attīstības un darbības stratēģijas 2024.–2028. gadam īstenošanas gads. Stratēģijas ieviešanas progress vērtēts, izmantojot rezultatīvos rādītājus, kas raksturo LNB darbību krājuma, pakalpojumu, pētniecības, sadarbības, procesu, cilvēkresursu, vides un digitālās attīstības jomās. Atsevišķiem rādītājiem 2025. gadā tika pilnveidota aprēķina metodoloģija un paplašināti izmantotie dati, tādēļ daļa rādītāju nav pilnībā salīdzināmi ar iepriekšējiem gadiem.

Turpmāk apkopota rezultatīvo rādītāju izpilde 2025. gadā.

LNB rezultatīvie rādītāji	Bāzes vērtība	Plānotais 2028	Izpilde
KRĀJUMS			
Jaunieguvumu skaits attiecībā pret kopējo krājumu (%)	1,04	1,0	0,94
Digitalizētas vienības uz 1000 krājuma dokumentiem (skaits)	241	242	244,9
Digitalizētās vienības no prioritāri glābjamām krājuma daļām ārkārtas situācijās (%)	N/A	-	70,5
Krājuma vienību īpatsvars, kas ir atspoguļots elektroniskajos katalogos un datu bāzēs (%)	N/A	-	N/A
Lasītāju apmierinātība ar krājuma pieejamību (%)	38	40	N/A
PAKALPOJUMI			
LNB aktīvie lasītāji pret Latvijas iedzīvotājiem (%)	0,87	0,97	1,47
apmierinātības rādītājs (aptaujas)	8,7	8,8	N/A
bibliotēkas tiešsaistes kataloga izmantošana (skaits)	35 809	30 515	22 794
bibliotēkas ieguldījumu ietekme uz prasmēm un zināšanām (ietekmes noteikšanas aptauja,%)	47	N/A	N/A
Digitālās bibliotēka sasniedzamība jeb pārklājums (%) - % iedzīvotāju, kas izmantojuši Digitālo bibliotēku	N/A	14	14,5
bibliotēkas izglītojošo pakalpojumu apmeklējums (izmantošana) pret kopējo klātienes bibliotēkas apmeklējumu (%)	8,69	8	7,87
KULTŪRVIETA			

kopējais bibliotēkas apmeklējums pret Latvijas iedzīvotājiem (%)	2,26	2,35	2,61
LNB kā kultūrvietas apmeklētāji pret Latvijas iedzīvotājiem (%)	0,047	0,055	0,16
bērnu un jauniešu īpatsvars no kopējā lietotāju skaita (%)	8,7	8,7	17[8]
ieteikuma reitings (aptauja)	72	73	N/A
LNB virtuālais apmeklējums pret Latvijas iedzīvotājiem (%)	2,1	2,1	2,25
norišu apmeklējums pret kopējo KLĀTIENES APMEKLĒJUMU (%)	47	47	47
LNB lasītāju vietu skaits uz vidējo LNB lasītāju apmeklējumu dienā	1	1	1
1 lasītāju vieta uz Latvijas iedzīvotājiem	2 689	2 581	2 694
SADARBĪBA			
LNB zinātniskie izdevumi (skaits)	9	3	11
LNB dalība starptautiskās organizācijās	29	30	30
LNB dalība starptautiskos un vietējos projektos	39	35	30
projektos iesaistītie darbinieki (%)	31	32	36
papildus investīcijas, kas saņemtas attīstībai (piemēram, projektu finansējums) pret pamatbudžetu (%)	15,65	20	34,33
Organizēto profesionālās pilnveides pasākumu apmeklējums uz vienu LV bibliotekāro darbinieku (skaits)	2,26	2,26	1,60
Pasākumu novērtējums ar ieteikuma reitingu	68	70	75,7
Bibliotēku portāla apmeklējums vidēji uz vienu bibliotekāro darbinieku (%)	41,2	39	154,05
I PRIORITĀTE - CILVĒKI			
Izglītojošie pasākumi darbiniekiem (pasākumu skaits)	N/A	9	

[8] No 2025. gada uzskaitē iekļauti visi bērni un jaunieši līdz 18 gadu vecumam. Tādēļ rādītājs nav tieši salīdzināms ar iepriekšējiem gadiem.

Jauno darbinieku mācības (skaits)	3	3	3
Regulāras tikšanās ar augstāko vadību (skaits)	10	10	10
Saliedējoši pasākumi (skaits)	3	3	5
Nodrošinātas prakses jaunajiem speciālistiem (skaits)	16	15	40
Veiktas darbinieku aptaujas (skaits)	1	1	1
II PRIORITĀTE - PROCESI			
Pilnveidoti LNB darba procesa digitālie risinājumi (skaits)	1	1	1
Pilnveidota risku vadība	✓		
Pilnveidota projektu pārvaldība	✓		
Veikta klientu vajadzību izzināšana (aptauju skaits)	1	1	2
Klientu apkalpošanas vadlīniju ieviešana	✓		
Lasītāju apkalpošanas kārtības ieviešana	✓		
Pilnveidoti un attīstīti jauni pakalpojumi iekļaujošai sabiedrībai	✓		
III PRIORITĀTE - VIDE			
Uzlabota infrastruktūra (veiktie iepirkumi)	✓		
Veikti resursu taupības pasākumi, pilnveidoti iekšējie procesi	✓		
Uzlaboti krājuma, tai skaitā digitālā, saglabāšanas apstākļi	✓		
GALVENIE SNIEGUMU RĀDĪTĀJI			
Nodarbināto apmierinātība ar izglītības un attīstības iespējām LNB, darba vidi un mikroklimatu ir ar pieaugošu tendenci	✓		
Klientu un partneru apmierinātība ar sadarbību un komunikāciju ir ar pieaugošu tendenci	✓		
Samazināts elektroenerģijas un siltumenerģijas patēriņš, salīdzinot ar 2019. gadu	✓		
Darba plāna pasākumu īstenošana noteiktajā laikā ir vismaz 75%	✓		

2.6. LNB ZINĀTNISKĀ DARBĪBA UN VEIKTIE PĒTĪJUMI

LNB ir valsts zinātniskā institūcija, kas īsteno pētniecību bibliotēkzinātnes, bibliogrāfijas, grāmatzinātnes, kultūras mantojuma un digitālo humanitāro zinātņu jomās. Pētnieciskajā darbībā iesaistās dažādu LNB struktūrvienību speciālisti, nodrošinot starpdisciplināru pieeju bibliotēkas krājuma, kultūras mantojuma un informācijas procesu izpētē. 2025. gadā zinātniskajā darbībā bija iesaistīts 53 darbinieks, tostarp 16 zinātņu doktori.

Pārskata periodā noslēdzās Izglītības un zinātnes ministrijas organizētais starptautiskais zinātnisko institūciju novērtējums, kurā LNB kopējais sniegums novērtēts ar 4 punktiem no 5. Nemainīgi augsts vērtējums saglabāts pētniecības kvalitātē un ietekmē uz zinātnes nozari, savukārt attīstības potenciālā atkārtoti piešķirts augstākais novērtējums – 5 punkti. Starptautiskie eksperti īpaši novērtēja LNB sasniegumus fundamentālās un populārzinātniskās pētniecības sasaistē, kā arī bibliotēkas ieguldījumu grāmatzinātnes attīstībā.

GALVENIE LNB ZINĀTNISKI PĒTNIECISKĀS DARBĪBAS UZDEVUMI:

- Nodrošināt Letonikas pētniecības attīstību nacionālās identitātes saglabāšanas un stiprināšanas ietvarā;
- Veikt LNB krājuma kolekciju izpēti, dokumentārā mantojuma kontekstualizāciju un bibliogrāfisko datu veidošanu, tā nodrošinot nozīmīgu LNB krājuma informācijas nesēju integrēšanu zinātniskos pētījumos;
- Veikt LNB krājuma kolekciju starpdisciplināru izpēti un tā sekmēt LNB glabātā dokumentārā mantojuma iekļaušanu zinātniskā apritē, izglītībā un kultūras norisēs;
- Pētīt sabiedrības informatīvās vajadzības un noteikt tām atbilstošus bibliotēku attīstības virzienus tradicionālajā un elektroniskajā vidē;
- Būt nacionālas nozīmes pētniecības, attīstības un izglītības centram:
  - bibliotēku un kultūrvēstures pētniecībā;
  - digitālās vides un satura pētniecībā.

LAI SASNIEGTU ŠOS MĒRĶUS, LNB VEIC ŠĀDUS UZDEVUMUS:

- veic fundamentālos un lietišķos pētījumus;
- sagatavo un izdot zinātniskas publikācijas;
- nodrošina pētījumu rezultātu praktisku izmantošanu;
- vada un īsteno valsts un starptautiskos projektus un programmas;
- sniedz zinātniskas konsultācijas;
- piedalās jaunu tehnoloģiju izstrādē;
- organizē zinātniskas konferences, seminārus un lekcijas;
- izdod informatīvus materiālus un turpinājumizdevumu *LNB Zinātniskie raksti;*
- veic citus zinātnisko institūciju darbību regulējošajos normatīvajos aktos noteiktos uzdevumus.

2025. gadā tika apstiprināta LNB Zinātniskās darbības stratēģija 2025.–2028. gadam, nosakot bibliotēkas galvenos pētniecības virzienus turpmākajiem gadiem. LNB turpināja darbu četros valsts mēroga pētniecības projektos. Bibliotēka piedalījās Valsts pētījumu programmu projektos CERS un DHELI, Fundamentālo un lietišķo pētījumu programmas projektā "Grāmata un sabiedrība Latvijā: Eiropas dimensija un kultūras pārmaiņas", kā arī tika apstiprināts jaunais Valsts pētījumu programmas projekts LITBEL. Projekti aptver kultūras mantojuma, digitālo humanitāro zinātņu, literatūras, grāmatniecības un sabiedrības procesu pētniecību.

LNB kā zinātniskajā iestādē izpildītais zinātnisko darbu apjoms (EUR)	2024. gadā	2025. gadā
Izpildītais zinātnisko darbu apjoms	283 317.97	264 095.70
Fundamentālie pētījumi	213 313.57	213 367.44

Lietišķie pētījumi	51 104.40	37 510.25
Eksperimentālā izstrāde	18 900.00	13 218.01

LNB pētniecība koncentrējas uz grāmatniecības, lasīšanas kultūras, bibliotēku un dokumentārā mantojuma izpēti, vienlaikus attīstot digitālo humanitāro zinātņu virzienu.

2025. gadā LNB pētnieki publicēja 102 zinātniskās publikācijas, tostarp 13 monogrāfijas, zinātniskās bibliogrāfijas, rakstu krājumus un citus izdevumus. Dr. Paulas Daijas monogrāfija tika iekļauta Latvijas Zinātņu akadēmijas nozīmīgāko zinātnes sasniegumu 2025. gada sarakstā. 2025.gadā Beata Paškevica saņēma par savu darbu LZA atzinības rakstu.

LNB zinātniskās darbības rādītāji	2024. gadā	2025. gadā
Valsts pētījumu programmas un Fundamentāli lietišķās pētījumu programmas projekti, kuros LNB piedalās	4	3
Citi starptautiski pētniecības projekti, kuros LNB piedalās	4	5
Dalība starptautiskās zinātniskās konferencēs ārpus Latvijas	32	46
Dalība starptautiskās zinātniskās konferencēs Latvijā	19	9
LNB organizētas starptautiskas zinātniskas konferences	3	7
LNB pētnieku anonīmi recenzētās publikācijas starptautiskajā zinātniskajā periodikā	11	10
LNB pētnieku publikācijas Latvijas zinātniskajā periodikā	21	24
Citas LNB pētnieku publikācijas	39	47
Publicēti izdevumi (LNB Zinātniskie Raksti, Monogrāfijas)	2	11

AKTUĀLI ZINĀTNES PROJEKTI

Pētniecības projektu ietvaros 2025. gadā turpinājās darbs pie zinātnisko izdevumu, monogrāfiju un digitālo kolekciju sagatavošanas. Tika veidots LNB Zinātnisko rakstu 15. sējums "Feministiskie skatījumi arhīvos un mākslās", sagatavota monogrāfija par pētniecības izstādēm LNB darbības kontekstā, kā arī uzsākts darbs pie pētījuma par fotogrāfes Zentas Dzividzinskas arhīvu. Vienlaikus pilnveidota Z.Dzividzinskas arhīva digitalizācijas koncepcija un publicēta fotonegatīvu digitālā kolekcija.

Digitālo humanitāro zinātņu jomā turpināta pētniecības infrastruktūras attīstība, papildinot platformas korpuss.lnb.lv un proza.lnb.lv, kā arī izstrādājot LNB pētniecības datu tīmekļvietni. Pārskata periodā organizēts Kultūras datu vizualizācijas hakatons un testēti mākslīgā intelekta risinājumi kultūras mantojuma datu klasificēšanā un aprakstīšanā.

Pētniecības rezultāti tika izmantoti arī izstāžu, konferenču un publisku pasākumu veidošanā. Sadarbībā ar Latvijas Mākslas akadēmiju notika vasaras skola "Kuratoriālās stratēģijas: pētniecība un eksperiments", savukārt LNB telpās tika atklāta izstāde "Dzidra Ezergaile. Kosmoss un ekslibri".

Starptautisko projektu ietvaros LNB iesaistījās vēsturisko laikrakstu korpusu attīstībā, autortiesību datu infrastruktūras pilnveidē Eiropas Savienībā, bibliotēku pakalpojumu līdzradē un mākslīgā intelekta izmantošanas izpētē bibliotēku darbā un medijpratības izglītībā. Projektu rezultāti publicēti metodiskajos izdevumos, digitālajos resursos un starptautiskos ziņojumos.

ZINĀTNISKĀS KONFERENCES 2025. GADĀ

LNB kopā ar sadarbības partneriem 2025. gadā ir organizējusi 7 zinātniskas vai ar zinātnisku ievirzi saistītas konferences.

LNB zinātniskās konferences	Norises laiks	Dalībnieki
"Cenzūra un pelni. Aizliegtās grāmatas un reformācija Livonijā 1525. Gadā"	15.–17.10.2025. Vitenberga (Vācija),	n/a
"Grāmatas Latvijas intelektuālajā vēsturē: pētniecības jautājumi un virzieni"	11.06.2025.	n/a
"Kazimirs Ulrihs Bēlendorfs – klaidonis dzejnieks starp Kurzemi un Vāciju"	14. –16.05.2025.	25
"Tiesības uz lasīšanu. Rīgas manifests"	24.10.2025.	n/a
"Jauni virzieni bibliotēku izstādēs"	08.05.–9.05.2025	n/a
"Latviešu grāmatas ceļš: terminoloģija un valoda piecsimtgades gaismā"	16.10.2025.	111
"Kopīgā pagātne un mainīgās interpretācijas: Otrā pasaules kara nozīme Latvijā, Eiropā un mūsdienu pasaulē".	7.05.2025.	130
Eiropas Bibliotēku, informācijas un dokumentācijas asociāciju biroja (EBLIDA) ģenerālasambleja un EBLIDA gadskārtējā konference "Spēks un noturība: Grāmatas un lasīšana mākslīgā intelekta laikmetā"	7.-9.04.2025.	100

LNB PĒTNIEKU PUBLIKĀCIJAS CITOS IZDEVUMOS UN IZSTĀDES

LNB pētnieku darbs aptvēra ne tikai publikāciju sagatavošanu, bet arī izstāžu, digitālo kolekciju un citu uz pētniecību balstītu resursu veidošanu. Krājuma izpētes rezultāti tika izmantoti gan akadēmiskajā apritē, gan publiskās aktivitātēs, tostarp izstādēs un digitālajos resursos.

LNB pētnieku publikācijas	2024. gadā	2025. gadā
Publikācijas dažādos avotos	75	102
Starptautiskajā zinātniskajā periodikā publicētas anonīmi recenzētas publikācijas	11	10

Latvijas zinātniskajā periodikā publicētās publikācijas	21	24
Populārzinātniskas publikācijas dažādos izdevumos	41	47
LNB pētniecībā balstītas izstādes	6	13
Digitālās kolekcijas	5	4

STARPTAUTISKĀ SADARBĪBA ZINĀTNĒ

Starptautiskā sadarbība zinātnē tika īstenota pētniecības projektu, publikāciju un konferenču ietvaros. LNB piedalījās CLARIN infrastruktūras aktivitātēs un vēsturisko preses izdevumu pētniecības projektā PressMint, kā arī organizēja starptautiskas konferences par Baltijas reģiona valodniecības un grāmatniecības vēsturi. Īpaša vieta bija konferencēm "Kazimirs Ulrihs Bēlendorfs – klaidonis dzejnieks starp Kurzemi un Vāciju" un "16.–19. gs. valodniecības jautājumi Latvijā un Igaunijā", kas pulcēja pētniekus no vairākām Eiropas valstīm.

Visi LNB zinātniskās darbības rezultāti ir apskatāmi pārskatos Nacionālajā zinātniskās darbības informācijas sistēmā.

2.7. DATU CENTRA UN MĀKOŅDATOŠANAS PAKALPOJUMI

LNB ir viens no četriem valsts datu apstrādes mākoņa pārziņiem. Bibliotēka nodrošina datu centra un mākoņdatošanas pakalpojumus valsts pārvaldes, kultūras, izglītības un zinātnes institūcijām. 2025. gadā datu centra darbība nodrošināta ar 99,5 % pakalpojumu pieejamību (SLA). Pārskatīta klientu komunikācijas kārtība, paplašināta informācija par sniegtajiem pakalpojumiem un sagatavoti informatīvie materiāli klientiem.

LNB iesaistījās valsts datu apstrādes mākoņa un kiberdrošības normatīvā regulējuma pilnveidē, sniedzot priekšlikumus un komentārus normatīvo aktu izstrādes procesā.

LNB datu centra un mākoņdatošanas pakalpojumi tika prezentēti starptautiskajā biznesa tehnoloģiju izstādē RigaComm 2025, iepazīstinot valsts un privātā sektora pārstāvjus ar valsts datu apstrādes mākoņa iespējām.

2.8. PAKALPOJUMI

Likumā „Par Latvijas Nacionālo bibliotēku", Bibliotēku likumā, Obligāto eksemplāru likumā un citos normatīvajos aktos noteikto funkciju izpildei LNB sniedz plašu publisko pakalpojumu klāstu, kura galvenās mērķauditorijas ir sabiedrība, bibliotēkas un izdevēji. Saskaņā ar Bibliotēku likuma 5. pantu lietotāju apkalpošana, bibliotēkas informācijas sistēmu izmantošana un citi bibliotēkas pamatpakalpojumi tiek nodrošināti bez maksas. Atsevišķi pakalpojumi tiek sniegti par maksu atbilstoši Ministru kabineta 2016. gada 26. aprīļa noteikumiem Nr. 251 „Latvijas Nacionālās bibliotēkas publisko maksas pakalpojumu cenrādis" (ar grozījumiem), un no tiem gūtie ieņēmumi veido daļu no LNB pašu ieņēmumiem.

LNB pakalpojumi
STARPIESTĀŽU PAKALPOJUMI
Starpbibliotēku abonements
Praktiskie pakalpojumi bibliotēkām

Bibliogrāfiskie pakalpojumi
Konsultatīvais atbalsts
Profesionālās pilnveides pakalpojumi
Standartu, terminu un vadlīniju veidošana
Statistikas veidošana
Nozares informācijas veidošana un izplatīšana
Datu centra pakalpojumi
KOMERCPAKALPOJUMI
Kopēšana, drukāšana, skenēšana, iesiešana
Teksta dokumentu un attēlu digitalizācija pēc pieprasījuma
Skaņu ierakstu un videoierakstu kopiju izgatavošana
Starptautiskais starpbibliotēku abonements
Personālais abonements
Uzziņas ar padziļinātu informācijas meklēšanu
Izdevējiem – UDK šifru (bezmaksas), ISBN, ISMN, ISSN numuru un ISSN svītrkodu piešķiršana
Profesionālās pilnveide un tālākizglītības programmas
Telpu un audiovizuālā aprīkojuma noma
Tiešraižu studija un ierakstu studija
Maksas autostāvvieta
Datu centra pakalpojumi
PUBLISKIE PAKALPOJUMI
Grāmatu, periodisko izdevumu, audiovizuālo materiālu u.c. krājuma vienību izsniegšana
Starptautiskais starpbibliotēku abonements (SSBA)
Elektronisko resursu izmantošana
Uzziņas un konsultācijas
Digitālo kopiju piegāde

Informācijpratības pakalpojumi
Ekskursijas
Izstādes
Konferences, semināri, diskusijas un lasījumi
Bibliogrāfiskā informācija (tiešsaistes pakalpojums)
Digitālā bibliotēka un LNB digitālās kolekcijas (tiešsaistes pakalpojumi)
LNB TĪMEKĻA VIETNES
lnb.lv
digitalabiblioteka.lv
zudusilatvija.lv
periodika.lv
gramatas.lndb.lv
kartes.lndb.lv
audio.lndb.lv
academia.lndb.lv
dom.lndb.lv
webarhivs.lndb.lv
dziesmusvetki.lndb.lv
tautasgramatuplaukts.lv
macies.lnb.lv
runa.lnb.lv
kulturaskanons.lv
enciklopedija.lv
ainavudargumi.lv
industria.lndb.lv
korpuss.lnb.lv

proza.lnb.lv
gids.lnb.lv
literaturascelvedis.lv
gramata500.lv
biblioteka.lv
LNB SOCIĀLIE TĪKLI
Facebook: Latvijas Nacionālā bibliotēka Latviešu grāmatai 500 Letonikas un Baltijas centrs Mūzikas un mākslas centrs Krājuma saglabāšanas centrs Latvijas kultūras kanons Bibliotēku attīstības centrs Uzziņu un informācijas centrs Nozaru literatūras centrs Kompetenču attīstības centrs LNB Periodika Restarts lasīšanai
X: Latvijas Nacionālā bibliotēka Nacionālā enciklopēdija
Instagram: lnb.lv lnb.periodika lnbkompetencucentrs lnb.izstades bibliotēka_lv digitalabiblioteka.lv literatūrasceļvedis atrastsgrāmatā
Latvijas Nacionālā bibliotēka arī Linkedin, Youtube, TikTok, SoundCloud, Spotify

2.9. UZLABOJUMI LNB VADĪBĀ UN ORGANIZĀCIJĀ

2025. gadā LNB turpināja Attīstības un darbības stratēģijas 2024.–2028. īstenošanu, pilnveidojot pārvaldības, plānošanas un darba organizācijas procesus. Pārskata periodā tika ieviesta dokumentu un darbplūsmu vadības sistēma "Namejs", stiprināta projektu pārvaldība un risku uzraudzība, kā arī pilnveidota iestādes gatavība rīcībai ārkārtas situācijās.

Tika izstrādāts, apstiprināts un testēts LNB Krājuma glābšanas plāns ārkārtas situācijām.

Pārskata periodā tika apstiprināta arī LNB Zinātniskās darbības stratēģija 2025.–2028., bet starptautiskais zinātniskais novērtējums apliecināja bibliotēkas augsto sniegumu un attīstības potenciālu.

Veiktie uzlabojumi stiprināja LNB institucionālo noturību un radīja priekšnoteikumus turpmākai attīstībai.

3. PERSONĀLS

Darbinieku informēšanai par personāla aktualitātēm un citiem ar darba vidi saistītiem jautājumiem tika izmantota dokumentu vadības sistēma „Namejs", savukārt regulārie informācijas rīti nodrošināja informācijas apriti un dialogu starp vadību un darbiniekiem. Darba kultūru un kolektīva saliedētību stiprināja LNB dzimšanas dienas svinības, ilggadējo darbinieku un augstskolu absolventu godināšana, Ziemassvētku pasākumi un ikgadējās balvas „Vilciņš" pasniegšana.

Pārskata periodā tika veikta darbinieku iesaistes un apmierinātības aptauja, izmantojot Gallup Q12 metodoloģiju. Darbinieku iesaistes vidējais vērtējums saglabājās 4,2 punkti, savukārt biežāk minētie izaicinājumi bija atalgojuma konkurētspēja, darba organizācija un personāla piesaiste.

Personāls	2024. gadā	2025. gadā
Vidējais amata vietu skaits	379	374
Darbinieku kopskaits	354	347
t.sk. sievietes	272	263
t.sk. vīrieši	82	84
Pilna slodze	349	339
Nepilna slodze	5	8
Pieņemtie darbinieki	40	50
Atbrīvoti darbinieki	39	42
Bibliotekārie darbinieki	227	223
Darbinieki ar augstāko izglītību	295	289

2025. gadā vidējais amata vietu skaits LNB bija 374. Pārskata gada beigās bibliotēkā strādāja 347 darbinieki, no kuriem 339 bija nodarbināti pilnā darba laikā, bet 8 – nepilnā darba laikā. Bibliotekārajos amatos bija nodarbināti

223 darbinieki jeb 64 % no kopējā darbinieku skaita. Pārskata periodā darba attiecības tika nodibinātas ar 50 darbiniekiem un izbeigtas ar 42 darbiniekiem.

LNB darbiniekiem raksturīgs augsts izglītības līmenis – 289 darbiniekiem bija augstākā izglītība, bet 18 darbiniekiem – zinātņu doktora grāds. Sievietes veidoja 76 % no kopējā darbinieku skaita. Lielākā darbinieku grupa bija vecumā no 50 līdz 59 gadiem, un arī bibliotekāro darbinieku vidū visplašāk pārstāvēta bija šī vecuma grupa. Vidējais LNB darbinieku vecums bija 46 gadi.

2025. gadā vidējā mēnešalga bibliotekārajos[9] amatos bija 1369,17 euro pirms nodokļu nomaksas.

Personāla sadalījums pa vecuma grupām	20-29	30-39	40-49	50-59	60-69	70-79
LNB darbinieki	43	77	78	86	55	8
Bibliotekārie darbinieki	28	39	44	65	43	4

4. KOMUNIKĀCIJA AR SABIEDRĪBU

Programmas „Latviešu grāmatai 500" noslēguma gadā komunikācija bija vērsta uz piecsimtgades notikumu atspoguļošanu Latvijā un ārvalstīs. Par centrālo informācijas platformu kalpoja gramatai500.lv, savukārt Latvijas Bibliotēku portāls nodrošināja profesionālajai auditorijai aktuālu informāciju par nozares norisēm. Komunikācijā būtiska vieta bija arī kustībai „Restarts lasīšanai", lasīšanas veicināšanas aktivitātēm un diskusijām par bibliotēku lomu sabiedrībā.

Sabiedrības informēšanai LNB izmantoja nacionālos un reģionālos medijus, LNB tīmekļvietni, Latvijas Bibliotēku portālu un sociālos tīklus. 2025. gadā LNB pārvaldīja 26 sociālo tīklu kontus, nodrošinot komunikāciju Facebook, Instagram, X, LinkedIn, YouTube, TikTok un citās platformās. Komunikācijā īpaša uzmanība tika pievērsta programmai "Latviešu grāmatai 500", lasīšanas veicināšanas iniciatīvām, Digitālajai bibliotēkai, bibliotēku nozares aktualitātēm un LNB kultūras un pētniecības norisēm. Gada sākumā LNB organizēja preses konferenci, iepazīstinot medijus un sabiedrību ar 2025. gada prioritātēm, nozīmīgākajiem projektiem un plānotajiem notikumiem.

Komunikācijas darbā nozīmīga vieta bija publisko diskusiju veidošanai par lasīšanas paradumiem, bibliotēku lomu sabiedrībā un rakstītā vārda nozīmi digitālajā laikmetā. Šie temati tika aktualizēti konferencēs, forumos, mediju publikācijās un digitālajā saturā, veidojot saikni starp bibliotēku, nozares profesionāļiem un sabiedrību. LNB publisko atpazīstamību stiprināja arī direktores Dagnijas Baltiņas dalība intervijās un diskusijās par lasīšanas kultūru, bibliotēku nākotni un zināšanu sabiedrības attīstību. 2025. gadā Dagnija Baltiņa tika izraudzīta par Sieviešu sadarbības tīkla zinātnes vēstnieci, aktualizējot zinātnes, pētniecības un bibliotēku nozīmi sabiedrības attīstībā.

Publiskās attiecības	2024. gadā	2025. gadā
Preses relīzes	97	142
Publikācijas LNB mājas lapā	497	595
Publikācijas Latvijas medijos	283	399
Foto galerijas un videoklipi digitālajā vidē	273	174
Tiešsaistes pasākumi	49	43

[9] Bibliotekārie amati – profesionālie bibliotēku speciālistu amati saskaņā ar LNB amatu klasifikāciju.

LNB sociālo tīklu sekotāji	61 466	66 037

5. PLĀNOTIE PASĀKUMI 2026. GADĀ

2026. gadā LNB plāno turpināt darbu pie bibliotēkas stratēģisko mērķu īstenošanas, īpašu uzmanību pievēršot bibliotekāro pamatfunkciju stiprināšanai, pakalpojumu attīstībai, digitālajai transformācijai, drošībai un lasīšanas veicināšanai.

LATVIJAS NACIONĀLĀS BIBLIOTĒKAS PLĀNOTIE PASĀKUMI 2026.:

- Nodrošināt finansiālo stabilitāti, attīstot LNB maksas pakalpojumus un ieviešot projektus;
- Stiprināt bibliotekārās pamatfunkcijas LNB darbības virzienos;
- Strādāt pie LNB gatavības krīzēm, risinot ar krājuma drošību, kiberdrošību un civilo aizsardzību saistītus jautājumus, kā arī testējot un ieviešot LNB aizsardzības plānu ārkārtas situācijās;
- Strādāt pie datu par LNB darbību un statistikas apkopošanas un analīzes;
- Nodrošināt pāreju uz jaunu bibliotēku informācijas sistēmu;
- Veicināt Bibliotēku likuma grozījumu pieņemšanu, definējot LNB kā Latvijas bibliotēku metodisko, konsultatīvo, bibliotēku informācijas sistēmu un interešu pārstāvniecības centru;
- Stiprināt lasīšanas veicināšanu, uzsākot darbu pie nacionāla līmeņa Lasīšanas stratēģijas, turpinot attīstīt sabiedrības iesaistes kustību „Restarts lasīšanai" un lasīšanas paradumu pētniecību;
- Turpināt apzināt potenciālās krājuma kustības nākamajiem pieciem gadiem, nodrošināt LNB digitalizētā krājuma inventarizāciju, Digitālās bibliotēkas attīstību un digitālo objektu pārvaldības sistēmas (DOM) pilnveidi;
- Pilnveidot LNB kā zinātniskas institūcijas darbību;
- Pabeigt jaunās LNB mājaslapas izstrādi un īstenot tās popularizēšanas kampaņu;
- Veicināt darbinieku profesionālo pilnveidi, strādāt pie jauno darbinieku piesaistīšanas un noturēšanas;
- Ieviest papildu risinājumus energoresursu taupīšanai un klimatneitralitātes mērķu sasniegšanai;
- Strādāt pie iepriekš definētā projekta „Bibliotēku attīstība demokrātiskai un saliedētai sabiedrībai" izstrādes EEZ/Norvēģijas finanšu instrumenta programmā „Vietējā attīstība un noturība";
- Turpināt darbu pie digitālo resursu periodika.lv un gramatas.lndb.lv darbības uzlabošanas;
- Nodrošināt drošu un nepārtrauktu datu centra infrastruktūras funkcionēšanu;
- Nodrošināt informācijas sistēmu uzturēšanu un modernizāciju atbilstoši pieejamajiem resursiem un prioritātēm;
- Stiprināt kultūras datu rezerves kopiju tehnisko, organizatorisko un finansiālo nodrošinājumu;
- Veicināt sadarbību ar Latvijas prezidentūras Eiropas Savienības Padomē sekretariātu, uzsākot gatavošanos Latvijas prezidentūras pasākumu rīkošanai LNB telpās 2028. gadā.